

BILD: EMELIE LAVA LINDGREN

LO KAUPPI SOM FILM ”Kämpar för att ta plats”

BILD: ANNA BRÄNHEDE

Bob Hund blir opera ”Mörkrets hjärta”

Dessutom:

- Scarlett Johansson i supergrupp
- Redaktörer med ny blick

FREDAG 27 FEBRUARI 2015

78 000 LÄSARE VARJE DAG!

DAGENS ETC

EN RÖD DAGSTIDNING FÖR ETT GRÖNARE SVERIGE

Pris: 10 kr www.etc.se

KAJSIA EKIS EKMAN

”Syriza kommer inte klara det utan resten av Europas stöd.”

S.2-3

16 SIDOR SPECIAL OM ELBILSREVOLUTIONEN

- VARANNAN KAN TÄNKA SIG ELBIL • SÅ KAN VI BLI SOM NORGE
- FORMULA E • HAN KÖR TAXI MED TESLA • LADDSKOLA S.17-32

Möt familjen Magnusson som säger nej till bensin

”VI VÄLJER ELBIL FÖR PENGARNA”

BILD: CARLOS ZIVA

CANCERVÅRDEN

S.6-7

Lågutbildade får vänta längre på behandling

UTRIKES

S.10

Rättsviseförmedling fyller 5 år – nu ska medier bli jämställda

LEDARE

Dagstidningen ETC har en röd och grön ledarsida som är oberoende av politiska partier och andra intressegrupper. Vi som skriver: Andreas Gustavsson (måndag), Roya Hakimnia och Nabila Abdul Fattah (varannan tisdag), Göran Greider (onsdag), Johan Ehrenberg (torsdag), Kajsa Ekis Ekman (varannan fredag) och Maria-Pia Boëthius (lördag, i separata helgtidningen ETC).

Nu delar vi ut Gräsrotspriset

■ Politik får inte bli ett strategiskt schackspel, får inte bli summan av tom retorik. Men det var ett tag där i höstas som vi på allvar kände att debatten bara handlade om budgetbråk och hotande extraval. Därför ville vi söka efter riktig politik. Som både vill och gör. Vi gick till aktivisterna, till de många som varje dag ger av sig själva för att skapa ett bättre samhälle.

Gräsrötterna. Själva fästet för demokratin, om vi ska vara lite högtravande. Läsarna nominerade sina kandidater, sedan röstade ni. Och nu har vi en ”vinnare” i det vi kallar Gräsrotspriset, en gräsrot som ska få ett stiligt diplom. Det hela sker nästa vecka, närmare bestämt på onsdag 4 mars på Södra teatern i Stockholm. Fri entré. Hoppas att du vill komma förbi.

Sedan berättar vi förstås vem som blev årets gräsrot i tidningen som kommer ut dagen därpå.

DAGENS ETC

BILD: ELISABETH FRANG

Malena Ernman.

”Ja, vi har det verkligen tufft. Stackars oss.”

Malena Ernman (@Malena_Ernman) efter att Stockholms oppositionsborgarråd Anna König Jerlmyr (M) ondgjort sig över hur EU-migranter sänker Stockholm.

Du har väl inte glömt läsarundersökningen?

■ Nu på söndag är det sista chansen att svara på den läsarundersökning som gått ut per mejl till Dagens ETC-prenumeranter. Vi hoppas att du har några minuter över! För vi kommer givetvis att använda oss av detta när vi utvecklar tidningen.

Saknar vi din mejladress, då kan du skicka dina synpunkter direkt till mig istället. Tack på förhand!

ANDREAS GUSTAVSSON
CHEFREDAKTÖR DAGENS ETC
ANDREAS.GUSTAVSSON@ETC.SE

Syriza, har ni sålt er?

Natten den 25 januari dansade Aten till Bella Ciao. Efter fem år av kris, fem år av förnedring, fem år då landet styrts via mejl från Berlin och Bryssel, hade folket sagt sitt: trojkan skulle bort! Dansade gjorde också de äldre som mindes juntan och nazistockupationen, alla dessa gånger då vänstern krossats av statskupper, av utländska invasioner. Nu fick de sin revansch! De olyckskorpar som hade trott att Syriza inte skulle klara att bilda regering tystnade snart – partiet chockade alla genom att blixtsnabbt presentera en färdig allians. Att gå ihop med ANEL, ”Självständiga greker” var ett i mitt tycke smart drag: ANEL är inte ett nationalistiskt parti som det har sagts (med udden mot invandrare) utan ett patriotiskt parti som bildats av trojkamotståndare ur högern. Efter regeringsbildandet kom de positiva beskederna slag i slag. De uppsagda städarna som hade ockuperat gatorna nära Syntagma fick sina jobb tillbaka. Äntligen fick barn till invandrare rätt till medborgarskap. Public service-kanalen ERT skulle öppnas igen. Ministrarna var inte längre teknokrater, utan vanligt folk, som man sett på demonstrationer, som deltagit i Ship to Gaza. Till finansminister valde Tsipras inte marxisten Lapavitsas som utan den mer socialdemokratiskt orienterade Varoufakis, som specialiserat sig just på eurokrisen och kommit med många alternativa förslag till lösningar under åren. Han tog genast Europa med storm, då han iklädd skinnpaj deklarerade att trojkan var död.

Och så var det dags för vänstern att äntligen åka till Bryssel och träffa Merkel, Draghi, Schäuble och de andra. På riktigt, ansikte mot ansikte. Hur kände de, när de klev upp för trappstegen till Europeiska rådets byggnad? Hur lät nu orden som de ropat så många gånger framför folkmassor, att trojkan kunde stoppa upp sitt avtal någonstans – tänkte de rodnande: ”Här känns vi lite malplacé” eller stolt: ”Nu ska jag få chans att säga det direkt?”

LÄGG VAD SOM HÄNDE sedan på minnet! För där, vid trappans slut, stod Mario Draghi, Europeiska centralbankens president. Han hade följande budskap: ”Antingen gör ni som vi vill och fortsätter med nedskärningar och privatiseringar. Eller så skär vi omedelbart av allt kassaflöde till alla grekiska banker.” Det behöver inte sägas att det går helt emot ECB:s egna regler att bli ett verktyg för politiska påtryckningar. ECB:s roll är att stödja bankerna i medlemsländerna. De kan stoppa lån till enskilda banker om de inte följer vissa tekniska regler. Men att bojkotta alla banker i ett land kan inte tolkas som annat än en finansiell statskupp. Det är som om Riksbanken skulle sluta låna pengar till alla banker i hela Sverige för att sätta press på den svenska regeringen i sakfrågor. Vad ECB försökte skapa var en bankrusning i Grekland – att alla skulle bli rädda och rusa till banken och ta ut pengarna – så att landets banker skulle kollapsa direkt. Direkt efter vänsterns seger hade ECB beslutat att de inte längre skulle godta grekiska statsobligationer. Även nödlånen genom ELA-programmet skulle klippas av om inte Grekland lydde. Det här, kära vänner, är den hälskande klassen in action.

NU, NU KUNDE Grekland ha satt emot och utlöst sitt vapen: hotet om att sluta betala omedelbart och gå ut ur euron. Nu var läget då de kunde sätta hårt mot hårt – som de sagt att de skulle.

Men det gjorde de inte.

Förhandlingarna blev därefter. Syriza lovade att fortsätta samarbeta med IMF, EU och ECB. De bad: måste vi kalla det trojkan? Kan vi inte byta namn på det åtminstone? Absolut, sa de andra EU-ledarna, vi ska inte vara petiga, från och med nu kallar vi det ”institutionerna”. De lovade att fortsätta ”i det tidigare avtalets anda” – men måste vi kalla det memorandum? Nej, nu ska det fortlöpa i fyra månader och kallas ”bryggan”. Bryggan som leder från en kust till en annan, vilken vet ingen. Det står att privatiseringar som redan är beslutade inte ska dras tillbaka. Inte ett ord om att skriva ned eller skriva av skulden. Tvärtom står att ingångna avtal ska respekteras. Redan i mars måste de betala 1,5 miljarder euro till IMF.

GREKLAND STOD ENSAMT i förhandlingarna. Inget annat land tog deras parti. Hårdast var de andra sydeuropeiska länderna, särskilt Spaniens högerregering. De vet att om Grekland får eftergifter jublar Podemos i Spanien.

Visst fick Syriza igenom saker som tidigare regeringar inte lyckats med. Fokus har flyttats från nedskärningar till reformer. Kraven på att avskeda offentligtanställda och stänga sjukhus är borta. Istället för ett överskott på 3 procent behöver landet nu bara presentera 1.5 procent. Den värsta tredjedelen av memorandumet är upphävd. Därför säger Tsipras nu att ”vi vann slaget”. Men hur kommer det sig då att finanspressen också jublar, att Eurogroup och Merkel säger sig vara nöjda? Syrizas tidningar förklarar att ”finanspressen har missförstått avtalets natur”. Kära nån. Måste vara första gången en revolution äger rum utan att finanspressen märker något.

Riksdagsledamöter från Syriza gör nu uppror. Hjälten från naziokkupationen, 92-åriga Manolis Glezos, har bett det grekiska folket om förlåtelse för att de la sig så platt i förhandlingarna. Energiministern Lafazanis har lagt in sitt veto: han tänker inte alls privatisera elverket. Han säger att ”språket i överenskommelsen är inte vårt, utan långivarnas”. Lapavitsas frågar sig hur Syriza ska kunna uppfylla sitt program när de pengar som ska lånas till Grekland ska användas till att betala tillbaka de gamla lånen, medan de fattiga ska få ”icke-monetär hjälp” i form av matkuponger?

JAG MINNS TSIPRAS min för två år sedan, hur han lutade sig tillbaka i fåtöljen i parlamentet, hur han sa ”Papandreou kunde inte förhandla. Han förstod inte att euromedlemskapet också var ett vapen”.

Han var självsäker då.

Papandreou var redan en bruten man, och ingen lyssnade längre på hans förklaringar: ”Jag hade inget val! Jag hade en pistol mot huvudet. Marknaderna hamrade mot oss! Antingen gick vi i konkurs, eller så fick vi acceptera avtalet ... Jag var tvungen att förhandla med 17 länder separat, allt detta syns inte utåt.”

Det är för tidigt att tala om svek. Det är också för tidigt att tala om vinster. De kommande fyra månaderna blir avgörande. Syriza kommer inte klara det ensamma, utan resten av Europas stöd. Jag får mejl från Syriza-medlemmar som talar om för mig att de inte har sålt sig, det handlar om att vinna tid, om att inte behöva starta sin mandatperiod med en konkurs, utan att först få respit.

Och de säger till mig: ”Du förstår inte hur det är. Vi hade en pistol mot huvudet. Om vi inte accepterade var vi tvungna att gå i konkurs direkt! Vi hade 18 olika länder emot oss ...”

KAJSA EKIS EKMAN

BILD: LARS PERHRON/SVD/TT

Greklands premiärminister och Syrizas partiledare Alexis Tsipras.

DAGENS ETC

TIPSA OSS!
Telefon: 08-410 357 00
dagens@etc.se

JOHAN EHRENBERG
Ansvarig utgivare
johan@etc.se

ANDREAS GUSTAVSSON
Chefredaktör/vd
andreas.gustavsson@etc.se

EIGIL SÖDERIN
Nyhetschef
0762-16 76 16
eigil.soderin@etc.se

ANNA-MARIA CARNHEDE
Nyhetschef
0704-28 17 00
anna-maria.carnhede@etc.se

MARIA HOLM
Redaktionschef
0706-43 57 18
maria.holm@etc.se

ULRIKA LINDAHL
Redaktionssekreterare
0703-95 01 94
ulrika.lindahl@etc.se

KLARA STRANDBERG
(föräldraledig)

GUNNAR WESSLÉN
Redaktionsledning

HENRIK JOHANSSON
Redigeringschef
henrik.johansson@etc.se

SIGNE LIDÉN
Webbredaktör
signe.liden@etc.se

Reportrar:

KARIN HOLMBERG
karin.holmberg@etc.se

ANDREA WESSLÉN
andrea.wesslen@etc.se

KARIN ANNEBÄCK
karin.anneback@etc.se

STINA BERGLUND
stina.berglund@etc.se

KARL GRAUERS
karl.grauers@etc.se

DAG ANKERSEN
dag.ankersen@etc.se

SAM LINDEROTH
sam.linderoth@etc.se

ELINOR AHLQVIST
Praktikant
elinor.ahlqvist@etc.se

Redigering:

DANIEL ANDRÉASSON
daniel.andreasson@etc.se

SANDRA BERG
sandra.berg@etc.se

JAKOB JÖRLÅS
jakob.jorlas@etc.se

KARL SKAGERBERG
karl.skagerberg@etc.se

ANNONSERA HOS OSS!

JIM BERG
Marknadschef
0705-95 27 87
jim.berg@etc.se

POST
Box 4403, 102 68 Stockholm
INTERNET www.etc.se
MEJL dagens@etc.se
KUNDTJÄNST
kundtjanst@etc.se, 08-644 67 13
TRYCK V-tab

HUR JÄMSTÄLLDA ÄR VI?
Hur många kvinnor respektive män vi intervjuar och har med på bild, samt anlitare som medarbetare: **35 kvinnor, 38 män**

”Jag får mejl från Syriza-medlemmar som talar om för mig att de inte har sålt sig.”

DEBATT & INSÄNDARE

Vad tycker du? Skicka din text till debatt@etc.se

Sverige kan bli första EU-land att erkänna Västsahara

Den S-ledda regeringen som tillträdde i höstas har tagit ett stort och viktigt steg genom att erkänna Palestina. Där visade Sverige att vi var beredda att gå före. Nu finns det stora förhoppningar på att vi också ska erkänna Västsahara. BILD: WIKIMEDIA

VÄSTSAHARA Den S-ledda regeringen som tillträdde i höstas har tagit ett stort och viktigt steg genom att erkänna Palestina. Där visade Sverige att vi var beredda att gå före. Nu finns det stora förhoppningar på att vi också ska erkänna Västsahara, skriver Johan Büser (S).

Just nu befinner jag mig i södra Algeriet vid gränsen till Väst-sahara. Västsahara är Afrikas sista koloni, sedan decennier ockuperat av Marocko. Vid gränsområdena där vi befinner oss lever människor i organiserade flyktingläger mitt i Saharas öken. Så har det varit sedan snart 30 år tillbaka efter kriget mellan Västsahara och Marocko. Här försörjs människor

till största delen med bistånd, med hoppet om att en dag få rätten till sitt land.

KONFLIKTEN MELLAN Västsahara och Marocko benämns ofta som den bortglömda konflikten. Det beror säkert på att det västsahariska folket har valt en fredlig kamp i väntan på den av FN utlovade folkomröstningen om självständighet som Marocko har blockerat sedan 1990-talet. Det rapporteras om omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter, och det är priset som människor får betala på grund av Marockos begär efter kapital. I Västsahara finns nämligen rika fiskevatten, fosfattillgångar samt troligen också god tillgång till olja. Marocko har tecknat uppmärksammade fiskeavtal med EU, och för några år sedan var Sverige det enda land i EU som motsatte sig dessa avtal.

I tisdags arrangerades det årliga Sahara marathon, ett årligt lopp med olika distanser där människor springer för Västsaharas frihet och för att visa solidaritet och stöd med folkets situation. Genom åren har många människor deltagit i detta lopp, såväl politiskt aktiva som löpentusiaster från alla världens hörn.

För min del började engagemanget för Västsahara när jag var aktiv i SSU. Där fick jag lära mig mer om olika politiska konflikter i världen, och en som jag fastnade särskilt för var just Västsahara och folkets fredliga kamp för självständighet. Jag besökte flyktinglägren första gången 2008 och har sedan föreläst och varit fortsatt engagerad i frågan. Till stor del var det också ungdomsförbundet SSU:s förtjänst att Socialdemokraterna vid sin partikongress 2009

Vi skulle kunna gå före, sätta press och se till att frågan får ökad uppmärksamhet.

fattade beslutet om att erkänna Västsahara. Sedan dess har även ett riksdagsbeslut fattats, men den före detta borgerliga regeringen valde att bortse från detta.

Den S-ledda regeringen som tillträdde i höstas har tagit ett stort och viktigt steg genom att erkänna Palestina. Där visade Sverige att vi var beredda att gå före. Nu finns det stora förhoppningar på att vi också ska erkänna Västsahara. Vi skulle bli ett bland många andra länder

som redan har erkänt Västsahara, men vi skulle bli det första EU-landet. Precis som fallet med Palestina skulle vi kunna gå före, sätta press och se till att frågan får ökad uppmärksamhet.

NÄR JAG NU besöker flyktinglägren igen, denna gång som riksdagsledamot, är det en självklarhet att fortsätta att uppmärksamma frågan såväl här som på hemmaplan. Och förutom att besöka människorna här och ta del av deras situation och berättelser deltog jag givetvis i Sahara marathon. Loppet är för mig en solidaritetshandling – värd all möda och svett – till stöd för det västsahariska folket.

JOHAN BÜSER (S)
Riksdagsledamot

Dags för ett rättvist och hållbart skattesystem

EKONOMI Tack vare visseblå-sarna finns nu tydliga bevis på att såväl revisionsfirmor som banker och stater aktivt hjälper mångmiljonärer och storbolag att nolltaxera. Nu är det hög tid för ett rättvist och hållbart skattesystem, skriver Gunilla Andersson.

LuxLeaks och SwissLeaks har lärt oss att världen är upp och ner. Visseblå-sarna Antoine Deltour och Hervé Falciani jagas som brottslingar, trots att deras ”brott” är något så hedervärt som viljan att synliggöra omfattande skattefusk och att skipa rättvisa. Enligt samma upp och nervända logik blir kommuner som i sin upphandling vill utesluta företag som utnyttjar skatteparadis för skatteflykt stämplade som lagbrytare – med hänvisning till Lagen om offentlig upphandling.

Tack vare visseblå-sarna finns nu tydliga bevis på att såväl revisionsfirmor som banker och stater aktivt hjälper mångmiljonärer och storbolag att nolltaxera.

I denna upp och nervända värld måste vi andra betala mer i skatt för att samhället ska fungera.

DET ÄR DAGS för en ny logik. Det är dags för ett rättvist och hållbart skattesystem. Först

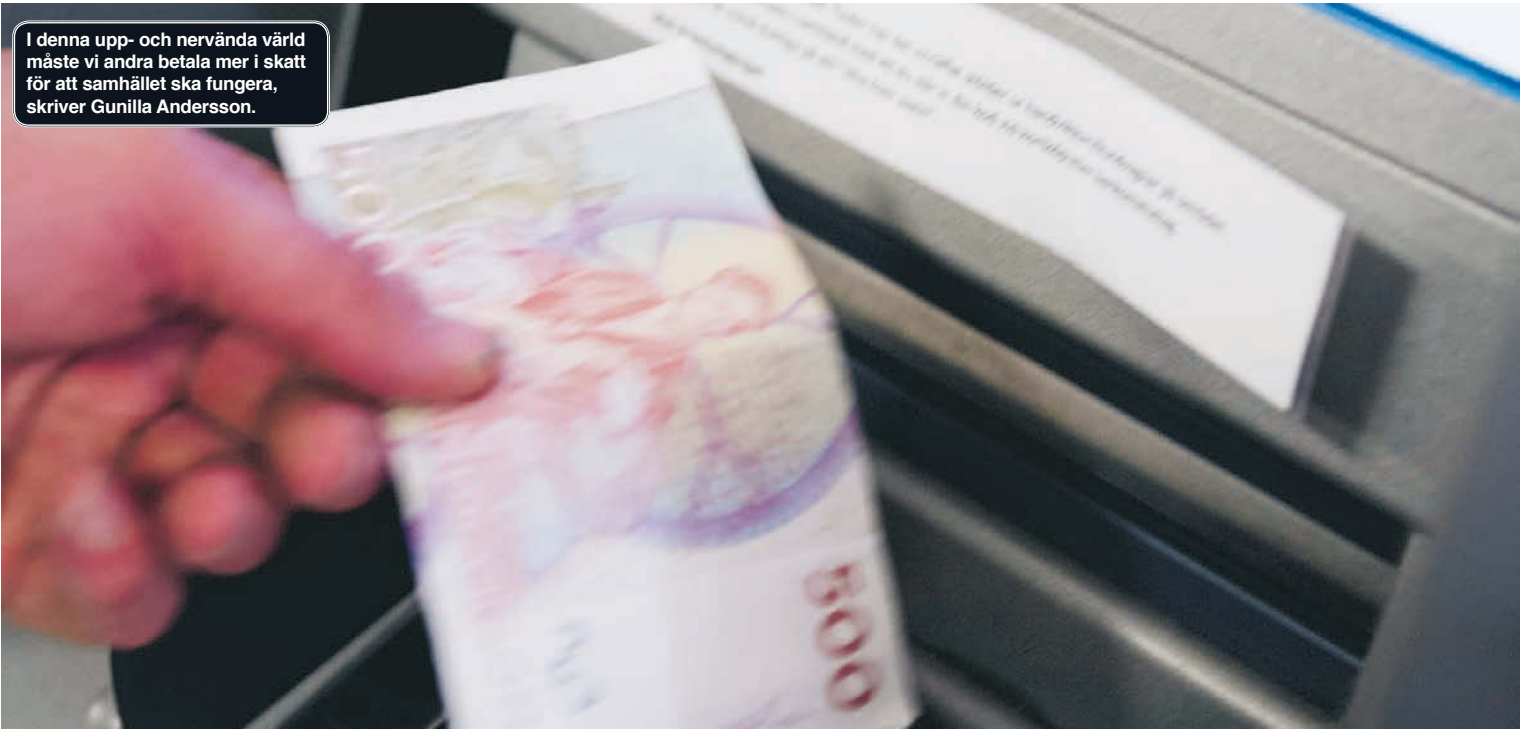

BILD: VILHELM STOKSTAD/TT

och främst gäller det såklart att EU fastställer att den typ av skatteupplägg som Luxemburg, Schweiz och även andra länder erbjuder är olagliga. Följaktligen ska också banker och revisionsfirmor som blivit en del av skattesmitarindustrin ställas till svars.

Sedan behövs ett regelverk som kan parera storbolagens trixande med bokföringen. Tax Justice Network har i tio år drivit på för att multinationella koncerner ska utkrävas en land-för-land-rapportering med uppgifter om t ex omsättning, antal anställda och vinst i

varje land de har verksamhet. Nästa steg är ett beslut om att koncernens vinst ska beskattas i respektive land i proportion till den faktiska verksamheten där.

IKEA ÄR PIONJÄR inom skattesmitarbranschen. Nästa gång vi shoppar på Ikea kan vi lämpligen framföra samma budskap som den brittiska gräsrotsrörelsen UK Uncut framför till företag som Starbucks och Vodafone: Pay your taxes!

I Storbritannien har flera skattefifflande storföretag bjudits in till parlamentet för tuffa utfrågningar. Något för

den svenska riksdagen att ta efter.

Även riskkapitalbolagen som håller på att ta över välfärden i Sverige figurerar i LuxLeaks. Business och skatteflykt har blivit huvudregeln i välfärden – inte undantaget.

REGERINGENS överenskom-melse med Vänsterpartiet om stopp för vinstintresse i välfärden var ett utmärkt initiativ och helt i linje med vad en majoritet av sympatisörerna till samtliga riksdagspartier anser. Samtliga partier rekommenderas därför att lyssna mer

på medborgarna och mindre på välfärdsbolagens lobbyister.

När EU:s nya upphandlingsdirektiv nu ska implementeras i svensk lag bör skatteetiken finnas med, exempelvis i form av krav på land-för-land-rapportering.

Ett ännu effektivare sätt att minska risken för skatteflykt är såklart att återta verksamheter i offentlig regi.

GUNILLA ANDERSSON
Nätverket för gemensam välfärd

CITATET:
"Allmän visstid saknar motstycke i hur effektivt den omfördelar makt över arbetsvillkoren från de som säljer sin arbetskraft till de som köper den."
Nationalekonomen och LO-utredaren Agneta Berge skriver om den otrugga arbetsmarknaden på Politism.se.

14
• Så många procent av kvinnorna inom arbetaryrken i åldrarna 16-29 år uppger att de trakasserats sexuellt av kunder, gäster, brukare med flera. Det visar siffror som LO låtit SCB ta fram. Trakasserier är vanligast inom vård- och omsorgsyrken, i hotell- och restaurangbranschen samt inom handeln. Ytterligare 3 procent uppger att chefer eller arbetskamrater stått för trakasserier. Motsvarande siffror för unga kvinnor i tjänstemannayrken är 12 respektive 6 procent.

Ja, König – det är tid att agera

I DN 150224 KAN vi läsa hur Moderaterna i Stockholm vill komma till rätta med problemet att EU-migranter inte har några rättigheter till varken bostad och försörjning när de vistas i Sverige. Stockholmsmoderaternas gruppleadare Anna König Jerlmyr slår fast att avhysningarna måste bli mindre byråkratiska och föreslår att man ska tillåta vaktbolag sköta dessa. Och anser att "det är tid att agera nu". Att det är tid att agera nu har König Jerlmyr alldeles rätt i. Att människor som kommer hit på grund av usla förhållanden som gör det omöjligt att försörja sina familjer i Rumänien, att de tvingas till tiggeri i Sverige två-trehundra mil från sina familjer och dessutom sova utomhus är helt oförsvarbart. Ansvarvilar på rumänska som svenska politiker. Och inte minst på EU. König Jerlmyrs EU.

I TRE VECKOR har två människor från Rumänien bott i ett av min familjs fyra rum. Varje morgon klockan sju har de åkt till affärerna i kommunen och sedan suttit där i tolv timmar. Sju

BILD: YVONNE ÅSELL/SVD/TT

"Ansvarvilar på rumänska som svenska politiker. Och inte minst på EU. König Jerlmyrs EU."

dagar i veckan. När de kommit hem har de lagat mat, tvättat sig och somnat av utmattning. Under veckorna de har bott hos oss har vi fått veta lite om deras förhållanden i hemlandet: den enorma arbetslösheten, de extremt låga utbetalningarna från sociala myndigheter som inte ens räcker till att betala gas och el i familjens enrummare, deras starka längtan till sina barn och deras ständiga tacksamhetsskuld gentemot oss för att de får låna en säng, en spis och en dusch.

Att König Jerlmyr anser att "det är tid att agera" och med

detta drar slutsatsen att hyra in vaktbolag för att avhysa människor som inte har någonstans att ta vägen (mycket på grund av hennes eget partis politik), är föga förvånande. Hennes människosyn är inte min. Att König Jerlmyr inte erbjuder en plats för en eller flera av dessa människor i sin lägenhet till dess att bostäder för alla som vistas i hennes kommun finns, är inte heller något jag höjer på ögonbrynen på. Det är så hennes klass alltid har agerat.

MAGNUS WELROOS
Höör

Mest läst på etc.se

- 1. Ett folkhälsoproblem som inte tas på allvar**
Debatt
- 2. Extremistgrupp hängs ut som våldsbejakande**
Nyhet
- 3. När Amors pilar träffar politikens hjärta**
Ledare
- 4. Gardells tv-serie – Sveriges bästa genom tiderna**
Nyhet
- 5. "Har ett hjärta av sten"**
Nyhet

LÅGUTBILDADDE FÅR

Väntetider varierar kraftigt: ”De som har högre utbildning får snabbast vård”

VÅRD I Västmanland får du vård inom åtta dagar, i Dalarna får du vänta fyra gånger så länge. Så mycket skiljer sig kötiden till cancerbehandling i Sverige.
– Det finns stora skillnader, de är oacceptabla och vi måste göra något åt dem, säger läkaren och cancerforskaren Roger Henriksson.

Bröstcancer är den vanligaste cancerformen bland kvinnor i Sverige – cirka 20 kvinnor insjuknar varje dag. Sjukdomen drabbar framför allt medelålders och äldre, men chansen att bli botad har ökat de senaste årtiondena. Det beror på att behandlingsmetoderna har blivit bättre, men främst på att allt fler fall upptäcks tidigt. Tidig diagnos kan vara avgörande. Men bröstcancer är inte bara den vanligaste kvinnliga cancerformen, det är också en av cancertyperna där skillnaden i väntetider är allra störst. I Västmanland, som har kortast kötid, är genomsnittet för att få vård åtta dagar. Den som drabbas av sjukdomen i Dalarna får vänta i snitt 32 dagar – fyra gånger så länge jämfört med Västmanland. Det visar siffror från Socialstyrelsen.

Lågutbildade får sämre vård
Skillnaderna gäller inte bara bröstcancer. Sveriges vanligaste cancerform är prostatacancer, cirka 9000 män får diagnosen varje år. Män i Blekinge får i snitt vänta 111 dagar, medan männen på Gotland får vänta mer än dubbelt så länge, 251 dagar. Den långa väntetiden beror mycket på att prostatacancer inte alltid måste behandlas. Hudcancer är den sjukdom som ökar mest och även här är det stora skillnader i kötider. Snabbaste landstinget är Jämtland med 14,5 dagars väntetid, långsammast är Gotland där patienter får vänta i 55 dagar.

BILD: MATTIAS PETERSSON, UMEÅ UNIVERSITET

”Efter diagnos ska man få komma till behandling inom fyra veckor.

Roger Henriksson

Roger Henriksson, cancerforskare vid Umeå universitet och ordförande för Svensk onkologisk förening, säger att skillnaderna har flera förklaringar:
– Vi har en ojämlik vård inom olika regioner, mellan olika socioekonomiska grupper och olika cancerformer. Vi har 21 olika landsting som ser olika på detta och som satsar olika. Och de som har högre utbildning och högre inkomst kommer snabbare till vård. Och får bättre vård.
Varför får lågutbildade sämre vård?
– Det är något vi tittar på och som vi inte riktigt förstår. Men om man har sämre utbildning så finns det en risk att få sämre vård. Det kan ha att göra med språket. Vi läkare, jag är själv läkare, kanske inte har rätt kunskaper eller är inte tillräckligt insiktsfulla om att vi kan vara med och bidra till de här

skillnaderna.
Är det viktigt att kunna formulera sig, att vara påläst inför läkarbesöket?
– Ja, jag tror det. Eller jag vet att det är så. Och det är sådana skillnader som det är viktigt att komma tillrätta med.
En väntetid på högst fyra veckor vore idealisk anser Roger Henriksson:
– Det gäller de flesta tumörformerna. Efter diagnos ska man få komma till behandling inom fyra veckor.

Köerna ska kapas
Nu tas dock krafttag för att korta väntetiderna. Regeringens satsar tillsammans med Sveriges kommuner och landsting, SKL, drygt 440 miljoner kronor under 2015 för att minska väntetiderna för fem cancerdiagnoser, bland annat prostatacancer. Pengarna kommer att fördelas till landstingen, förhoppningen är att landstingen själva ska se var flaskhalsarna finns och hur köerna kan kapas. Det kan exempelvis handla om att vissa kliniker förstärks.
Roger Henriksson tycker att det är en ”fantastisk satsning”:
– Jag har jobbat 30 år inom cancervården och jag tycker att det här är det bästa som har hänt för att verkligen försöka åstadkomma något bra.
– Det ger oss större möjligheter att försöka komma tillrätta med många av de här problemen, även om det återstår mycket arbete, säger Henriks-son.

Thomas Jokiniemi
thomas.jokiniemi@etc.se

”Vi har en ojämlik vård inom olika regioner, mellan olika socioekonomiska grupper och olika cancerformer.”

VÄNTETIDER FÖR

PROSTATACANCER		BRÖSTCANCER	
Blekinge	111 dagar	Västmanland	8 dagar
Norrbottnen	173	Jönköping	19
Kalmar	206	Örebro	22
Dalarna	231	Östergötland	27
Gotland	251	Dalarna	32
Riket	177	Riket	21

SÄMRE CANCERVÅRD

BILD: DAN HANSSON/SVD/TT

Mathias Brandin Beltramo: ”Jag kände mig allmänt överkörd”

BILD: PRIVAT

VÅRD 2012 fick han sin cancerdiagnos. Nu går han på efterkontroller efter två operationer. Sjukdomen blev ett uppvaknande för Linköpingsbon Mathias Brandin Beltramo.

– Man måste säga ifrån och fråga läkaren tydligt om saker och ting.

Det började med blod i urinen. Mathias insåg att något inte stod rätt till, men det dröjde ändå innan han vågade uppsöka läkare. Väl på sjukhuset blev allt helt fel, berättar han.

– Jag fick träffa en läkare som hade en fruktansvärt dålig fingertoppskänsla.

– Han gick in med en kamera för att undersöka urinblåsan och konstaterade snabbt att ”jaha, där var en tumör alltså”. Sen avslutade han undersökningen och lämnade rummet.

En sjuksköterska som deltog i undersökningen fick prata med Mathias om beskedet han just fått.

– Hon försökte väl lägga någon slags plåster.

Jag fick träffa läkaren efter undersökningen och då kände jag mig allmänt överkörd. När jag kom hem blev jag riktigt förbannad. Han tyckte nog att han gjorde ett bra jobb, men jag ville inte ha beskedet på det sättet.

Han förklarade för vårdpersonalen att han vägrade träffa samma läkare igen. Mathias har insett att det är viktigt att stå på sig och att kräva sin rätt. Och att vara påläst, att ta reda på vad det är man har drabbats av.

– Jag gick hem och satte mig framför datorn efteråt. Då insåg jag ju att jag nog skulle klara mig, säger Mathias och fortsätter:

– Men läkarens bemötande var värdelöst. Det är viktigt att få ett bra bemötande när det handlar om något så allvarligt som cancer, det är så existentiellt.

Väntetid i 46 dagar

Väntetiden i Linköping för behandling av blåscancer är i snitt 46 dagar, vilket stämmer ganska

BLEV SJUK. Mathias Brandin Beltramo, musiker i Linköping, drabbades av cancer i urinblåsan. Nu går han på efterkontroller. ”Jag kan känna att det är svårt att som ny patient få tydlig information.”

bra med hur länge Mathias fick vänta, drygt 40 dagar.

– Det var jobbigt att vänta men jag förstår ju att man inte kan få operationen dagen efter.

Tacksam men förvånad

Efter två operationer går han nu på efterkontroller. Cancern är av en typ som troligen kommer

att återkomma men den är inte livshotande. Livet går vidare men Mathias säger att han är lite förvånad efter sitt möte med cancervården:

– Jag trodde att man så att säga kunde överlämna sig till sjukvården, man

är ju sjuk. Men så är det inte.

Han får inte kallelser till efterkontrollerna utan får boka tider själv. Varje gång är det lika ångestframkallande, rädslan finns att cancern kan ha återkommit.

– Jag tycker att de skulle kunna sköta den biten faktiskt. För min del räcker ångesten.

– Jag är jätteglad att jag fått den hjälp jag fått, man har gått in och plockat ut skiten två gånger. Det är jag väldigt tacksam för. Jag har en bekant som avlidit av samma sjukdom. Men jag är också väldigt förvånad över det som jag uppfattar som dåligt bemötande. Och stressad personal, vårdpersonal som ursäktar varandra, säger Mathias Brandin Beltramo.

Thomas Jokiniemi

CANCERVÅRD I SVERIGE

Källa: SVT Pejli

TJOCKTARMSCANCER		HUDCANCER		LUNGCANCER	
Dalarna	29 dagar	Jämtland	14,5 dagar	Uppsala	18 dagar
Gävleborg	37	Skåne	30	Sörmland	24,5
Västernorrland	44	Stockholm	36	Värmland	28
Kalmar	48	Uppsala	43	Västra Götaland	36
Värmland	69	Gotland	55	Kalmar	56
Riket	41	Riket	36	Riket	29

Systembolaget säljer hans viner – trots miljöskandal

Fackförbund vill ha striktare uppförandekod: ”Har ett ansvar”

MILJÖ Systembolaget godkänner inte miljöbrott och faror för arbetarna hos sina leverantörer. Trots det får Mats Ruhnes vingård Terreno fortsätta att leverera vin till de svenska butikerna.

I förra veckan berättade Dagens ETC att Mats Ruhnes rederi Holy House Shipping dömts för miljöbrott i USA och nu är inblandat i en ny miljöskandal där rederiets båtar Amalia och Stina skrotas i Indien. Skrotningsverksamheten i Indien och i andra delar av Sydasiens har kallats för ett av världens farligaste arbeten av ILO (International Labour Organization) och flera miljöorganisationer varnar för de utsläpp av tungmetaller och kemikalier som verksamheten orsakar.

Mats Ruhne äger också en vingård i Italien och levererar flera viner till Systembolaget i Sverige. Systembolaget har sedan 2012 en uppförandekod som säger att deras leverantörer inte får riskera arbetarnas hälsa och säkerhet på arbetsplatsen. Leverantörerna ska också vidta nödvändiga åtgärder för att undvika miljöförstöring.

”Komplex fråga”

Men trots att Mats Ruhnes företag alltså har ägnat sig åt miljöfarlig verksamhet och använder en metod för skrotning av fartyg som har lett till hundratals dödsfall bland arbetarna, så kommer hans vingård att få fortsätta att leverera viner till Systembolaget.

– Vårt inköpsavtal rymmer inte någon formulering kring andra verksamheter som leverantören är verksam i. Mats Ruhnes verksamhet i Indien är knutet till ett annat företag än

det som levererar drycker till oss, säger Lennart Agén på Systembolagets pressavdelning.

Uppförandekoden sätter bara upp regler för leverantörerna och deras underleverantörer. Vad leverantörerna sedan gör vid sidan av vinproduktionen spelar alltså ingen roll.

– Detta är onekligen en mycket komplex fråga. Jag önskar att det vore enklare och lite mer svart eller vitt, säger Lennart Agén.

Tandlösa krav

Men fackförbundet Syndikalisternas sektion för anställda på Systembolaget tycker att uppförandekoden är för tandlös.

– Systembolaget har ett särskilt ansvar med tanke på sin monopolställning i Sverige och som stor aktör i världen, säger Emil Boss.

Han tycker att samma krav borde gälla för leverantörernas alla verksamheter.

– Annars kan det ju uppstå en märklig situation där bara en väldigt liten del av verksamheten står som leverantör till Systembolaget och för övrigt kan leverantören vara helt skrupelfri utan att det påverkar rätten att sälja vinerna hos oss, säger han.

För Emil Boss som anställd är det viktigt att kunna veta att de produkter han ska sälja har tillverkats under schyssta förhållanden.

– Jag är stolt över Systembolagets roll i alkoholpolitiken och jag vill med gott samvete kunna säga till kunderna att det de köper här har tagits fram på ett bra sätt, säger han.

Ulrika Lindahl
ulrika.lindahl@etc.se
070-395 01 94

Mats och Birgitta Ruhne skålar i trädgården på sin vingård Terreno i Toscana. BILD: LENNART REHNMAN

VINER FRÅN MATS RUHNES VINGÅRD SOM SÄLJS PÅ SYSTEMBOLAGET

Terreno Chianti classico
Artikelnummer: 2373
Terreno Chianti classico riserva
Artikelnummer: 87436
Terreno Chianti classico riserva lignanello
Artikelnummer: 74539

Terreno Momento massimo supertuscan
Artikelnummer: 75123
Terreno bianco professore
Artikelnummer: 78910
Terreno Asafia Chianti classico
Artikelnummer: 78911

Terreno Rosato di Toscana
Artikelnummer: 73384

5 viktiga varor att byta till eko.

1. Kaffet

På kaffeplantager används ett av världens farligaste bekämpningsmedel som varit förbjudet länge i Sverige och EU. Det skadar – och dödar – både natur, djur och människor. Välj ekologiskt kaffe så gör du stor nytta för en liten kostnad.

4. Kött

Vill du ha kött från gladare djur? Välj eko. På köpet får du samma viktiga miljöfördelar som när du köper de ekologiska mejerivarorna. Finns inte ekologiskt så är svenskt naturbeteskött också bra. Men det viktigaste av allt är faktiskt att äta mindre kött överhuvudtaget.

3. Mejeriprodukter

För några kronor extra kan du få ekologiska mejerivaror som gör stor nytta både i Sverige och i andra delar av världen. På hemmaplan bidrar du till friskare vatten, mindre gifter och att fler fåglar och blommor trivs. Och i länder som Brasilien behöver varken natur eller människor förgiftas. Varför? Jo, ekokossorna mumsar mest på växter från den egna gården, istället för hårt besprutat foder från andra sidan jordklotet.

5. Potatis

Visste du att det finns bekämpningsmedel i nästan alla svenska vatten? Ja, till och med i regnet som faller över oss. Genom att välja ekologiskt sprids mindre gifter i vår natur. Potatisen är en av de grödor som besprutas mest i Sverige.

Och medan du byter till eko, så kämpar vi i Naturskyddsföreningen för schysstare mat i butikerna. När du blir medlem för 24 kr/mån gör du oss ännu starkare. För ju fler vi blir desto större skillnad kan vi göra.

SMS:a »medlem« till 72 900 så hör vi av oss.

2. Bananer & vindruvor

Två frukter som är riktigt hårt besprutade. På bananodlingar används extremt miljöfarliga bekämpningsmedel som kan ge arbetarna och deras barn nervskador. Och vindruvor, med sina tunna skal, kan innehålla rester av flera kemiska bekämpningsmedel. I ett EU-stickprov på ett paket vindruvor hittades till exempel rester av 26 olika bekämpningsmedel.

”Vi har gett människor en konkret lösning”

INTERVJU Rättviseförmedlingen har gång på gång bevisat att ursäkten ”det fanns inga kvinnliga experter” inte längre håller. Varje dag samarbetar över 70 000 rättviseförmedlare i sociala medier för att korrigera skevheter i representation. I helgen fyller nätverket fem år. Dagens ETC ringde upp ordförande Seher Yilmaz.

1 Grattis! Hur har ni påverkat samhället under de här fem åren?

– Tack! Det vi har gjort är att vi gett fler människor en möjlighet till konkret lösning på representationsproblemet. Vi har gett folk ett motargument till det tröttsamma ”Det går inte att få tag på en rättvis panel”. Nu kan folk få hjälp att säga: ”Jo, det går det visst!”. På detta sätt har vi gett människor ett konkret verktyg för att lösa ett problem som ger lite ont i magen.

2 Något du är mest stolt över? – Kanske när vi hjälpte IFK Holmsund att hitta en kvinnlig tränare till deras lag. De hörde av sig med förfrågan och vi hittade Vanessa Mångsén som tränar laget i dag. Det är en ganska enkel men viktig grej jag är jag stolt över. Vi hjälpte också en svensk nyhetsredaktion med att hitta en kvinna som kunde prata om amerikansk politik – Elisabeth Wallentin. När Lina (Thomsgård, före detta ordförande i rättviseförmedlingen, red. anm.) träffade henne ett tag därefter berättade Elisabeth att telefonen hade börjat gå varm efter detta.

3 Vilka mål har ni med verksamheten framöver? – Vi håller på att utveckla ett nytt verktyg – rättviseräknaren – ett webbaserat verktyg som medier själva kan använda för att analysera representation. Vi vill också prata mer om vithetsnormen och göra oss nödvändiga för fler personer i samhället. Det är en demokratifråga.

Anna-Maria Carnhede

Seher Yilmaz.

Tar strid om vapenavtal

MP: ”Man kan inte kompromissa om vissa saker”

POLITIK MP tar strid mot Margot Wallström om det omstridda militära samarbetet med Saudiarabien. Efter flera tunga principförluster för MP stänger EU-parlamentarikern Carl Schlyter dörren för en kompromiss med S om avtalet. Även ex-språkröret Lotta Hedström är kritisk: – Ett vapenexportavtal med en av de värsta diktaturerna i världen, det går inte, säger hon.

Carl Schlyter, ordförande i riskdagens EU-nämnd, säger att frågan om ett militärt samarbete med Saudiarabien är slutdiskuterad för riksdagsgruppens räkning. Han säger till TT att en omförhandling av avtalet inte är ett alternativ.

– Man kan inte kompromissa om vissa saker. Vi har visat sedan vi gick med i regeringen att

”
Om inte sossarna backar, då är det rimligt att MP säger tack för kaffet.”
Lotta Hedström

vi verkligen har kompromissat om mycket. Men här finns det inga mellanlägen.

Även det tidigare språkröret Lotta Hedström menar att en kompromisslösning är omöjlig.

– Flera av de kompromisser man gjort är ok, kanske rimliga. Men ett vapenexportavtal med en av de värsta diktaturerna i världen, det går inte. Det är inte acceptabelt ur någon vinkel,

säger hon till Dagens ETC.

Om avtalet inte stoppas kan MP inte sitta kvar i regeringen, menar hon.

– Det är en solklart redline, den kan vi inte passera. Om inte sossarna backar, då är det rimligt att MP säger tack för kaffet, nu kan vi inte sitta tillsammans mer. Man får sätta hårt mot hårt. Det finns många progressiva i den socialdemokratiska rörelsen också som vill att pressen ska sättas på Löfven. Metallfolket och gräsossarna behöver förstå att deras tid är slut, säger hon.

Kom till under Persson

Det var i onsdags som uppgifterna om att statsminister Stefan Löfven och utrikesminister Margot Wallström enats om att Sverige inte ensidigt kan säga upp

avtalet med Saudiarabien kom. Uppgifterna har dock avvisats av

Stefan Löfven som sagt att överläggningarna fortfarande pågår.

Frågan är dock kontroversiell även inom S. Enligt uppgifter till Aftonbladet ska Margot Wallström ha petats från förhandlingarna under onsdagen då hon drivit linjen att avtalet måste sägas upp med hänvisning till den feministiska utrikespolitik hon har deklarerat.

Avtalet förlängs med fem år om regeringen inte ber om en omförhandling eller

säger upp avtalet senast 15 maj. Avtalet slöts av Göran Perssons S-regering 2005.

Stina Berglund

stina.berglund@etc.se
0703-83 74 08

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SAUDIARABIEN

- Situationen för de mänskliga rättigheterna i Saudiarabien är allvarlig. Saudiarabien är en absolut monarki där monarken har enväldig makt, och val till lokala församlingar har hittills hållits endast vid två tillfällen.
- Församlings- eller religionsfrihet existerar inte. Politiska partier och fackföreningar är inte tillåtna och det finns inte någon strejkrätt.
- Den arbetsrättsliga situationen för många gästarbetare rapporteras fortfarande vara bristfällig.
- Kvinnor förblir diskriminerade och står under manligt förmyndarskap. Omfattande traditionsbundna och juridiska restriktioner inskränker kvinnors rörelsefrihet, ställning inom familjerätten och det politiska livet, liksom kvinnors möjlighet till arbete.

Ledande miljöpartister kräver att Sverige bryter vapenavtalet med Saudiarabien. BILD: AP

”Statens roll är att skydda barnet som inte kan slåss för sina rättigheter. Emma Henriksson (KD)

”Vi vill införa möjligheten till assisterad befruktning på barnmorskemottagningar. Rossana Dinamarca (V)

INSEMINATIONERNA ÖKAR

- Ungefär 10-15 procent av dem som önskar få barn är ofrivilligt barnlösa. Barnlösa par kan idag få hjälp genom assisterad befruktning.
- De två huvudsakliga typerna av assisterad befruktning är insemination och IVF-behandling. Vid IVF sker befruktningen utanför kroppen.
- Ett lagförslag som ger ensamstående samma rätt till assisterad befruktning som både hetero- och samkönade par har idag, väntas i maj. Regeringen väntas lägga sin proposition på riksdagens bord till hösten.
- Idag åker många barnlösa par utomlands för att bli gravida. I flera länder, men inte alla, erbjuds även dubbeldonation, det vill säga donation av både ägg och spermier.
- De flesta ensamstående åker till Danmark för assisterad befruktning. På Nordens största spermabank, danska Cryos, är merparten av spermamottagarna singelkvinnor.

MOTSÄTTNINGAR. I går skrev Dagens ETC om Caroline Henrysson, 35, som har valt att bli mamma på egen hand genom insemination. Idag fortsätter vi serien genom att kartlägga de riksdagspolitiska viljorna i frågan.

BILDER: FREDRIK SANDBERG/TT OCH CLAUDIO BRESCIANI/TT

Snart kan ensamstående få hjälp att bli föräldrar

SD och KD är de enda partierna som nobbar förslaget

INSEMINATION I maj väntas lagförslaget som ger även ensamstående rätt till assisterad befruktning.

SD och KD är de enda riksdagspartier som säger nej till förslaget.

– Det finns möjligheter för ensamstående att bli föräldrar ändå. Staten ska inte gå in och redan från början ta bort pappan, säger Emma Henriksson, familjepolitisk talesperson för KD.

Vad är en familj? Idag är medvetenheten om att familjer kan se ut på många olika sätt stor på de flesta håll och med största sannolikhet kommer en lagändring till hösten som ger ensamstående samma rätt till assisterad befruktning som par redan har i Sverige. Så sent som 2011 sa riksdagen ja till att avslå alla motioner som

lagts fram för en förändring av lagen till singelkvinnornas favör. Men nu verkar tiden vara mogen för förändring. Idag är det bara Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna som stretar emot.

KD:s familjepolitiska talesperson anser att lagförslaget missar barnperspektivet och därför borde stoppas.

– I alla andra sammanhang framhålls att pappa är viktig, då blir det märkligt att från statens sida göra det möjligt att redan från början radera ut pappan, säger hon.

KD: "Finns andra möjligheter"

Hon betonar att ställningstagandet inte är ett underkännande av ensamstående föräldrar men menar att när barn riskerar att förlora kontakten med någon av sina biologiska föräldrar så går staten in med stödåtgärder som familjeterapi eller domstolsförhandling.

Då handlar det ofta om vårdnadstvister, men när det inte finns en pappa existerar inte den konflikten. Idag ser familjer ut på många olika sätt. Varför är just en pappa så viktig?

– Det är inte statens roll att utifrån ett vuxenperspektiv hjälpa till att sätta barn utan pappa till världen. Statens roll är att skydda barnet som inte kan slåss för sina rättigheter, säger Emma Henriksson.

Vad är det som säger att barn till ensamstående kvinnor riskerar att få det sämre än andra barn?

– Det finns möjligheter för ensamstående att bli föräldrar ändå. Två personer som känner varandra och längtar efter barn kan tillsammans ta på sig föräldransvaret, säger Emma Henriksson.

V vill gå längre

Vänsterpartiet har länge velat se en lagändring som ger ensamstående rätt till assiste-

rad befruktning inom svensk sjukvård. Riksdagsledamoten Rossana Dinamarca (V) ser ingen anledning att göra skillnad i rättigheter mellan par och ensamstående och är glad att regeringen aviserat en lagändring.

Flera tunga remissinstanser, bland annat Sveriges kommuner och landsting (SKL), menar att det bör ställas högre krav på ensamstående än på par som vill bli gravida genom assisterad befruktning. Bland annat bör ensamståendes hälsa och sociala nätverk utredas mer ingående. Vad säger du om det?

– Vi tycker inte det. Det vore som att säga att ensamstående föräldrar inte är goda nog.

Det finns många som av olika anledningar är ensamstående idag som klarar sitt föräldraskap utmärkt. Att ta beslutet att bli mamma på egen hand är dessutom inget som görs lättvindigt, det är beslut som tänks

igenom noga, säger Rossana Dinamarca.

Vänsterpartiet vill gå lägre än den befintliga utredningen och tillåta kvinnor att ta emot både donerade ägg och sperma, så kallad dubbeldonation, något som idag inte är tillåtet för par heller.

– Vi vill att det ska finnas möjlighet att få barn utan genetisk koppling. Vi vill också införa möjligheten till assisterad befruktning på barnmorskemottagningar, säger Rossana Dinamarca.

Ser ni några problem med att barn som föds inte vet vem deras far är?

– Det är en situation som kan uppstå även för barn som kommit till på vanligt sätt. Det viktiga är att föräldrarna är öppna och pratar med sina barn, säger Rossana Dinamarca.

Karin Holmberg

karin.holmberg@etc.se
0706-03 57 19

Vänsterpartiet ökar starkt

■ Enligt Novus senaste väljarbarometer går Vänsterpartiet framåt med 1,7 procentenheter till 7 procent, rapporterar TV4-nyheterna. Det innebär att V nu är större än Miljöpartiet.

– MP har fått backa på många kärnfrågor och det kan ju vara så att de hamnar i skymundan av Socialdemokraterna, säger Novus vd Torbjörn Sjöström enligt Omni.

Sverigedemokraterna tappar 1,5 procentenheter och landar på 15 procent. Det tyder enligt Novus på att migrationsdebatten inte per automatik varit till fördel för partiet.

BILD: JESSICA GOW/TT

Redan idag har reningsverken svårt att rena vattnet från vissa substanser.

Läkemedel i soporna ett hot för miljön

■ Svensken slänger tonvis med överblivna läkemedel i soporna varje år, skriver Svenska Dagbladet. Sannolikt kommer mängderna att öka i takt med att vi blir äldre. Redan idag har reningsverken svårt att rena vattnet från vissa substanser. Risker är att förekomsten av antibiotikaresistenta bakterier ökar och att fiskar till följd av högre hormonnivåer blir infertila, ett problem som redan finns i svenska vattendrag.

FP vill förbjuda statlig verksamhet

■ Folkpartiet vill ge domstolar möjlighet att förbjuda staten att driva verksamheter som konkurrerar med det privata näringslivet, skriver SvD. Enligt förslaget ska statlig verksamhet som "snedvrider konkurrensen" dömas till böter för skador som åsamkats de privata aktörerna. När det är kort om tid ska Konkurrensverket kunna vitesbelägga offentliga verksamheter, enligt förslaget. Redan 2007 införde alliansen skärpta konkurrensregler för kommuner. Det räcker inte, enligt partiet, som nu vill att det ska bli möjligt att helt förbjuda vissa statliga verksamheter.

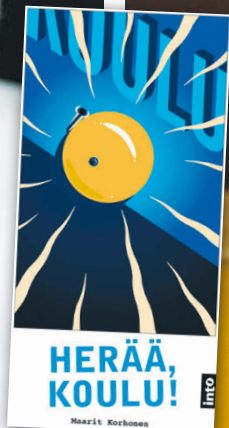

Li Andersson.

BILD: TERO LEPOINEN

Maarit Korhonen, författare till Herää, koulu.

PISA SÄGER INTE ALLT. "I över tio år har vi låtit Pisa sätta agendan för skoldebatten. Nu är det Pisa thank you and good bye". Det säger Michael

Eleverna mår dåligt i

Trots toppresultat så höjs röster för förändring i Finland:

SKOLA Världens bästa skola. Så har den finska skolan kallats efter att i årtionden har toppat Pisa-mätningarna. Samtidigt mår de finska eleverna sämre än i de andra nordiska länderna. Nu höjs röster i Finland för att skolan måste förändras och att Pisa ska spela mindre roll.

I paniken efter den senaste Pisa-undersökningen i Sverige har politiker från både höger och vänster kastat lystna blickar på Finland – grannlandet som gång på gång topppresterar. Från vänster lyfts det fram att i Finland finns inga privata vinstdrivande skolor som drivs av riskkapital-

bolag. Från höger pekar man istället på den finska lärarens status, fokus på ämneskunskaper och de tidiga betygen.

Båda sidornas bild av den finska skolan stämmer. Båda sidornas argument har också lyfts fram i Finland som förklaringar till de goda resultaten. Men det är inte hela bilden. Och efter att även Finland tappade något den senaste Pisa-mätningen så höjs röster för att skolan måste förändras.

– Vi får inte glömma vilka som ligger bakom Pisa, säger Michael Uljens, professor i pedagogik på Åbo akademi, som studerat Pisa:s effekter på utbildningen.

Pisa genomförs i OECD:s regi. Organisation vill gynna ekonomiskt samarbete och

utveckling. Hade det istället varit FN som genomfört undersökningen hade reultaten inte använts för att rangordna länder, menar Michael Uljens. OECD:s huvudsyfte är att genom konkurrens mellan skolor inom en nation och mellan nationer skapa bästa möjliga kvalitet. Ett annat mål är att skapa en gemensam marknad för arbetskraft där någon från Finland ska kunna ersättas av någon från Vietnam.

"Pisa har satt agendan"

– I över tio år har vi låtit Pisa sätta agendan för skoldebatten. Nu är det Pisa thank you and good bye och dags att sätta fokus på skolans bildningskultur, säger Michael Uljens.

Samma tankar är läraren

Maarit Korhonen inne på. Hennes bok *Herää, koulu* (Vakna, skolan) väckte uppmärksamhet när den kom ut förra året. Hon utmanar bilden av den finska skolan som den bästa i världen och menar att de höga Pisa-resultaten har gjort skolan självtillräcklig. Pisa kan inte mäta hur skolan får eleverna att utnyttja sin fulla potential. De här tankarna ledde till att hon vände upp och ned på sitt eget sätt att arbeta för ett par år sedan.

– Efter 32 år som lärare kände jag att jag inte kunde inspirera eleverna. De sov nästan i bänkarna, säger Maarit Korhonen.

Så hon ringde en vän på Utbildningsdepartementet för att fråga vad hon kunde göra.

FAKTA

PISA

- Pisa är en internationell studie som undersöker elevernas kunskaper i matematik, naturvetenskap och läsförståelse.
- Studien genomförs var tredje år bland 15-åringar.
- Studien genomförs i OECD:s regi och ska göra det möjligt att jämföra olika skolor och länder.

Finska skolan

- Finland har precis som Sverige en nioåring obligatorisk grundskola. Numera finns det också ett frivilligt tionde år.
 - Efter grundskolan kan man gå vidare till det teoretiska gymnasiet eller till den mer praktiska yrkesutbildningen.
 - Lärarutbildningen, även för att undervisa i nedre skolåren, är en femårig mastersutbildning och ger lärarna forskningsbehörighet.

Uljens, professor i pedagogik vid Åbo akademi som studerat Pisa:s effekter.

BILD: MIKKO LEHTIMÄKI/TT

världens bästa skola

”I över tio år har Pisa satt agendan för skoldebatten”

Vännens förslag var att kasta ut alla böckerna och bänkarna. Det finns ingen lag som säger att de måste användas. Ett dygn senare såg Maarit Korhonen klassrum helt annorlunda ut.
– Min viktigaste uppgift som lärare är att ta reda på hur mina elever lär sig. En elev har fått en pilatesboll att sitta på och nu har han inte länge några problem med matten. Några elever måste prata hela tiden så de för sitta vid ett bord där de kan göra det. Några andra behöver ha det absolut tyst så de har fått ett eget rum. En elev behöver göra något med händerna och en annan får högsta betyg på proven om han får ha dem muntligt istället för att behöva skriva. Om var och en får hitta sitt sätt så kan de

känna att de klarar av det och de får behålla sitt självförtroende, säger hon.
”Två tredjedelar tappas bort”
När Maarit Korhonen nu tänker tillbaka på de år som hon använde en mer traditionell pedagogik blir hon förtvivlad över alla de elever hon har förlorat på vägen.
– En tredjedel av eleverna älskar den traditionella skolan. Den passar dem perfekt. Men två tredjedelar tappas bort, säger hon.
Nu tycker hon att det är dags att glömma Pisa. Samtidigt som de resultaten ligger i topp ligger Finland i botten när WHO mäter elevernas trivsel i skolan.

Michael Uljens

– Tyvärr ligger vi i topp även när det gäller självmord bland unga. Där tror jag att skolan spelar roll, säger Maarit Korhonen.
Finland har under de senaste åren fått uppleva flera fall av dödsjutningar och vassinnesattacker på skolor. Att det är så många unga som mår dåligt bekymrar politikern Li Andersson som är ordförande i ungdomsförbundet Vänsterunga.
– Den finska skolan är auktoritär och traditionell. Vi har mycket att jobba på när det gäller arbete mot mobbning, skoldemokrati och normkritik, säger hon.
Michael Uljens säger att bristande skoltrivsel kanske är priset som Finland får betala

för framgången Pisa. Prestationskraven är tydliga i den finska skolan. Proven används flitigt och varje prov bedöms med siffror och skickas hem till föräldrarna för underskrift. Betyg börjar sättas redan i första klass och i gymnasiet finns den gamla typen av studentexamen kvar.
– Visst tycks det finnas en koppling mellan högre kravnivå och elevernas trivsel. Och visst har Finland en del att jobba med när det gäller elevernas trivsel. Om nu Sverige försöker närma sig Finland i form kunskapskrav och fokus på ämneskunskaper så är Finland på väg att närma sig Sverige när det gäller social fostran och medborgerlig aktivitet, säger Michael Uljens.
Ulrika Lindahl

800

... skallar, som ingår i Karolinska institutets samling, ska lämnas tillbaka till Nya Zeeland och Franska Polynesien efter beslut igår, rapporterar DN. Ungefär 350 av skallarna stals ur urbefolkningsgravar på slutet av 1800-talet.

Kvinnan slipper åtal eftersom hon redan står åtalad för en rad grövre misshandelsbrott.

BILD: FREDRIK SANDBERG/TT

Slipper åtal för att ha misshandlat tiggare

■ I början av februari filmades en kvinna när hon sparkade och skrek mot en tiggare som satt i centrala Jönköping. Klippet spreds på internet och kvinnan kunde gripas efter tips från allmänheten. Nu rapporterar P4 Jönköping att det står klart att kvinnan slipper åtal eftersom hon redan står åtalad för en rad grövre misshandelsbrott.
– Det beror på att omständigheterna i det här fallet är mycket lindrigare än i de andra fallen, och jag kan inte förvänta mig att det blir någon ytterligare påföljd för just det, säger Anders Brokelind, åklagare vid åklagarkammaren i Jönköping, till P4 Jönköping.

Acko Ankarberg vill inte bli KD-ledare

■ Acko Ankarberg, partisekretärare för Kristdemokraterna, ger upp striden om att bli partiledare efter Göran Hägglund. Det meddelade hon på torsdagen.
– Jag kandiderar inte som partiledare. Utifrån vad jag kan bedöma har jag inte det stöd som krävs för att bli partiledare, säger hon till TT.
Hon tänker inte heller kandidera till en plats i partistyrelsen. Ankarberg var en av toppkandidaterna och nu återstår tre andra personer som kandiderar till partiledarposten: Ebba Busch Thor, Jakob Forssmed och Penilla Gunther.

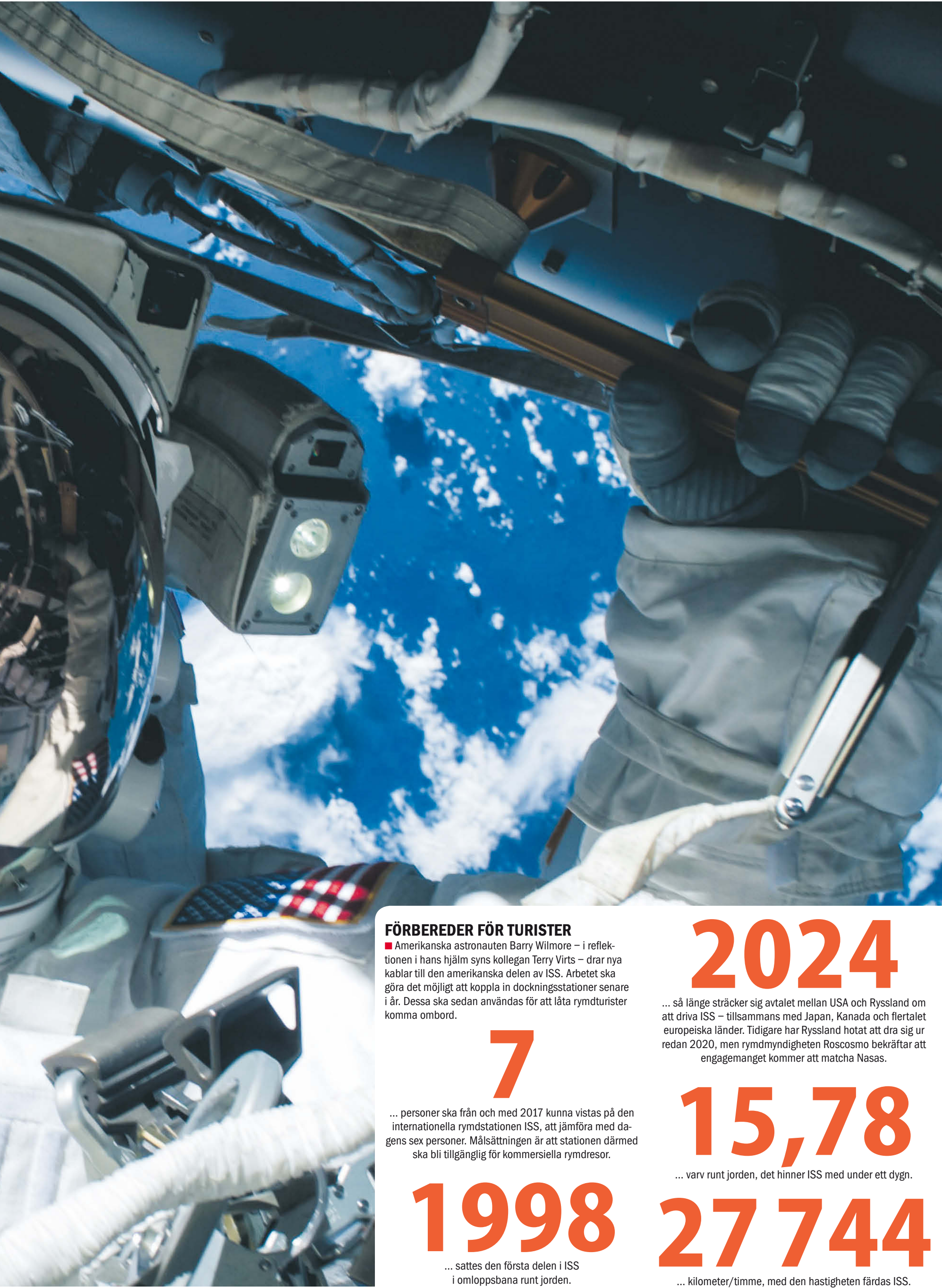

Acko Ankarberg.

BILD: PAVEL KOUBEK/TT

NYHETSBILDEN
Plats: Internationella rymdstationen (ISS)
Fotograf: Nasa/TT

FÖRBEREDER FÖR TURISTER

■ Amerikanska astronauten Barry Wilmore – i reflektionen i hans hjälm syns kollegan Terry Virts – drar nya kablar till den amerikanska delen av ISS. Arbetet ska göra det möjligt att koppla in dockningsstationer senare i år. Dessa ska sedan användas för att låta rymdturister komma ombord.

7

... personer ska från och med 2017 kunna vistas på den internationella rymdstationen ISS, att jämföra med dagens sex personer. Målsättningen är att stationen därmed ska bli tillgänglig för kommersiella rymdresor.

1998

... sattes den första delen i ISS i omloppsbana runt jorden.

2024

... så länge sträcker sig avtalet mellan USA och Ryssland om att driva ISS – tillsammans med Japan, Kanada och flertalet europeiska länder. Tidigare har Ryssland hotat att dra sig ur redan 2020, men rymdmyndigheten Roscosmo bekräftar att engagemanget kommer att matcha Nasas.

15,78

... varv runt jorden, det hinner ISS med under ett dygn.

27 744

... kilometer/timme, med den hastigheten färdas ISS.

Storoffensiv mot Boko Haram

■ Den internationella styrka som just nu slåss mot Boko Haram förbereder en storoffensiv i mars, rapporterar BBC. 8750 personer ingår i styrkan som är resultatet av ett samarbete mellan Nigeria, Chad, Kamerun, Benin och Niger. Under de senaste veckorna har den slagits framgångsrikt mot Boko Haram och återtagit flera byar i nord-östra Nigeria. Både flygplan och marktrupper kommer att sättas in i den nya storoffensiven som leds av den nigerianska brigadgeneralen Enitan Ransome Kuti.

17

• Så många kuler avlossade tre poliser i Washington mot den oövnade mexikanska medborgaren Antonio Zambrano-Montes. Det visar polisens egen internutredning. Händelsen inträffade i en gatukorsning 10 februari och av de kuler som avlossades träffade fem eller sex Zambrano-Montes som dog av sina skador. Dödsskjutningen fångades på film och lades upp på Youtube. Klippet har setts av över en miljon människor.

Sydkoreaner får äntligen ligga runt

■ Sydkoreas konstitutionsdomstol slår fast att den lag som förbjuder otrohet i äktenskapet inte är förenlig med landets grundlag, rapporterar The Guardian. Därför ska den upphävas. Lagen infördes 1953 och maxstraffet för vänstrande har fram till nu varit två års fängelse.

”Trots att otrohet bör fördömas som omoraliskt ska inte statsmakten ingripa i människors privatliv”, säger domstolens ordförande Park Han-Chul i ett uttalande.

Under de senaste sex åren har runt 5 500 personer i Sydkorea gripits misstänkta för otrohetsbrott men få har dömts till fängelse. Mellan 2008 och 2014 har 22 vänstrare skakat galler.

TIPSA OSS!

Flera av våra artiklar kommer till efter tips från er läsare – skicka in ditt tips till dagens@etc.se

I distriktet China town i Buenos Aires hänger en skylt som berättar om att Argentinas järnväg rustas upp – delvis tack vare kinesiska investeringar. BILD: FABIANA FRAYSSINET/IPS

Argentina i allians med Kina

”Skapar den utveckling som Argentina behöver”

ARGENTINA Argentinas president Cristina Fernández och Kinas president Xi Jinping har undertecknat nya samarbetsavtal, värda miljardbelopp.

– Frågan är hur Argentina kan få del av de kinesiska investeringarna, kommenterar Jorge Castro, chef för Institutet för strategisk planering.

President Cristina Fernández kallar den nya relationen med Kina en ”integrerad strategisk allians”. Länderna har nu undertecknat 22 nya avtal. Överenskommelserna innefattar rymdteknik, gruvdrift, energi, finans- och boskapsfrågor samt kultur. Bland annat ska två kärnkraftverk och två vattenkraftverk byggas i Argentina. Kina bygger även en rymdstation i Neuquen.

– För Argentina är relationen med Kina viktig för anpassningen till 2000-talets internatio-

nella system. Dessa band utgår från det nya navet i den globala ekonomin, Kina-Asien, säger Jorge Castro, Kinaexpert och chef för Institutet för strategisk planering i Argentina.

Han påpekar att Kina är Sydamerikas ledande handelspartner, på grund av den stora importen av råvaror, vilket innebär en grad av ömsesidigt beroende.

– Kina är beroende av de sydamerikanska länderna för att kunna förse sin befolkning med mat, säger han.

”Viktiga för infrastrukturen”

Redan innan mötet i Peking hade de två länderna skrivit under investeringsavtal. Kinas statliga oljebolag Sinopec och det statliga argentinska oljebolaget YPF har ett avtal för exploatering av Vaca Muertas olje- och gasfyndigheter i södra Argentina.

Det finns också en överenskommelse om att Kina ska stå för 21 miljarder kronor i finansiering för upprustning av järnvägar

NÄST STÖRST EFTER BRASILIEN

- Kina är Argentinas näst största handelspartner efter grannlandet Brasilien, trots långvariga relationer med USA och europeiska länder.
- 2014 uppgick exporten till Kina till 42 miljarder kronor medan importen uppgick till 91 miljarder kronor, motsvarande 11,5 procent av landets handelsbalans, enligt Argentinas handelskammare.
- Exporten består främst av råvaror och jordbruksprodukter medan importen främst utgörs av bland annat maskiner, elektronik, datorer och telefoner.
- I juli 2014 kom Argentina och Kina överens om ett valutabyte på motsvarande 92 miljarder kronor för att stärka Argentinas försvagade valutareserver.

som används för att transportera argentinska och brasilianska jordbruksprodukter till chilenska hamnar vid Stilla havet.

– Investeringsavtalen med Kina är viktiga för infrastrukturen som skapar den utveckling som Argentina behöver, säger ekonomen Fernanda Vallejos.

Näringslivet är kritiskt

Delar av näringslivet i Argentina är dock kritiska till alliansen med Peking, bland annat Argentinas industriförbund, UIA. Förbundet menar att investeringsavtalet som undertecknades i juli förra året innehåller klausuler som utgör ett hot mot Argentinas utveckling. Enligt UIA har Kina

två centrala mål – att befästa de kinesiska företagens plats i globala värdekedjor samt att anskaffa råvaror. UIA befarar att billig kinesisk arbetskraft kommer att ersätta lokal arbetskraft.

Jorge Castro menar dock att relationen mellan Kina och Argentina bör ses i ett bredare sammanhang. Han säger att de kinesiska direktinvesteringarna, globalt sett väntas uppgå till drygt 7000 miljarder kronor under de närmaste tio åren.

– Frågan är hur Argentina kan få del av de kinesiska investeringarna inom industrin de kommande 10–20 åren, säger han.

Fabiana Frayssinet/IPS

ETC

”Smittsamt engagemang”

Amanda Schulin
om alla stolta
elbilsägare

BILD: FREE IMAGES
**SÅ ENKELT ÄR
DET ATT LADDA**

FORMEL E
225 km/h på elkraft

BILD: RODRIGO ABD/AP/TT

BILD: AMANDA SCHULIN
**Belan
kör taxi
— med
en Tesla**

BILD: CARLOS ZAYA

**Varannan
kan tänka
sig elbil**

NU VÅRAS DET FÖR ELBILEN!

Johan Ehrenberg om en grön revolution: ”Så rent, så tyst, så enkelt!”

Utan elbilen stannnar Sverige

Det börjar hända nu. Bil för bil sprids den enkla kunskapen. Elbilar är billigare att köra med, de är billigare att äga (nästan ingen service alls) och de är roligare att åka i. De ger en bättre stadsluft, bättre ljudmiljö, de är genom byte till ännu bättre batteri om tio år helt uppgraderbara och de kommer därför bli äldre än dagens fossila bilar, inte som hobbyprojekt och veteranbil, utan som verkliga fordon.

Den som har en elbil idag är vinnare trots att bilen bekämpats och bromsats av politiken och motorindustrin.

Vi vet ju varför vi måste byta bilpark.

Sverige fungerar inte utan bilen, vårt avlånga land är byggt med vägar och även om man vill ersätta det med järnväg så kommer det ta decennier innan trafiksystemet ställts om till mer kollektivtrafik.

Och vi vet att ingen teknik finns för att skapa klimatneutrala fossildrivna bilar, det går inte ersätta med biobränsle eftersom vår jord helt enkelt inte innehåller tillräckligt med biomassa för att driva världens alla explosionsmotorer. Inte om vi och djuren ska ha nått att äta i alla fall.

Fossilbilen kommer försvinna för att den måste bort, det är inte åsikt eller förhoppning, det är en vetenskapligt bekräftad nödvändighet och därmed enkel matematik. Ska världen stoppa klimathotet måste oljan sluta brännas i våra motorer.

DET HAR VI VETAT i 20 år nu. Ändå tog industrin och politiken beslutet att satsa på diesel eftersom det skulle minska utsläpp genom att minska åtgången per mil. Men diesel görs av olja och när

BILD: HÅKAN ELOFSSON

Johan Ehrenberg provkör en Tesla.

man producerar diesel producerar man samtidigt... bensin. Så det enda bytet av dieslar i Sverige lett till är att bensin skickas till USA från Europa. Utsläppen totalt minskar inte alls.

Det var en låtsaspolitik som motorindustrin gillade eftersom den förlängde nuvarande bilproduktion med 20 år till.

Samtidigt har svensk fordonspolitik handlat om att bromsa elbilen. I motsats till grannlandet Norge.

Vi som kört elbil i många år nu skakar bara på huvudet när vi hör fina ord om

”satsningar” oberoende om det är fri parkering eller bilpremie eller påstådd utbyggnad av snabbladdare.

Ord driver inga bilar.

Första gången jag talade om elbil på Gotland var fem år sedan. Då lovade kommun och elbolaget att ”visst ska

det satsas... snart”. Lilla Gotland skulle nämligen med några snabbladdare kunna bli världens eldorado för elbilar, ön är så kort att du alltid kommer fram och tillbaka vart du än åker om du bara får ladda på i vardera ände eller mitt.

På fem år har sedan inget hänt.

Det är rätt patetiskt, en snabbladdare kostar mindre än två helsidesannonser i våra morgontidningar, det är inte en tung investering ens för en pytteliten kommun.

Istället har vi nu fått snabbladdare som ska kosta mer än att tanka diesel och det ger Vattenfall och Fortum mer i bad will

än vad alla miljonannonskampanjer de släpper i år kan rädda.

Varför bekämpas elbilen just i Sverige?

Styrs fordonspolitik bara av omsorg om Volvo?

ELBILEN GÅR inte att stoppa längre. Jag har kört alla elbilar, ägt den trevliga Nissan Leaf och kör nu med BMWi3. Den lilla räckviddsförlängaren har jag tankat en enda gång på fem månader.

Jag kommer säkert överväga den nya Teslan och ser fram mot Apples egen elbil.

För det är uppenbart att de enda företag som får fart på utvecklingen är de som kommer utanför och tvingar på bilbranschen en omställning. Teslas storhet är inte de 50 milen du kan köra med den, det skulle fler bilar kunna ha. Utan att de slutade prata och började göra.

Men borde inte energibolagen, elproducenterna, ha jublat och satsat när elbilarna kom?

Jo, men även de har missat loppet.

På mitt garagetak har jag 4000 watt solceller idag. De producerar mer el än min elbil gör av med på ett år. Jag har alltså nu gratis bränsle till min elbil fram till 2050.

Försök slå den kalkylen!

ELBIL PLUS SOLCELLER förändrar makten över transportenergin.

Att vi på ETC-koncernen nu sätter upp egna snabbladdare är för att vi firar en framgång där vårt lilla företag gör mer solel än alla andra i Sverige. Det är vårt lilla bidrag till klimatpolitiken. Men vi gör det också för att vi faktiskt älskar att köra elbil.

Så rent, så tyst, så enkelt!

JOHAN EHRENBORG
Vd ETC-koncernen

TEMA: ELBIL

Det här är en bilaga från ETC förlag, som distribueras med tidningen Dagens ETC, genom utdelning och digitala kanaler.

ANSVARIG UTGIVARE

Johan Ehrenberg

REDAKTÖR

Amanda Schulin

MARKNADS- OCH ANNONSCHEF ETC FÖRLAG

Jim Berg
jim.berg@etc.se
0705-95 27 87

PROJEKTLEDARE TEMAN DAGENS ETC

Bo Bergstrand
bo.bergstrand@etc.se
0707-90 52 79

KOMMANDE BILAGOR

- Solceller (24 april)
- Bokmässan
- Kloka konsumentval
- Julspecial

TRYCK

Vtab

ELBIL FÖR NYBÖRJARE

- En elbil är, som namnet indikerar, en bil som drivs av en eller flera elmotorer och får sin strömförsörjning via batterier som laddas upp mellan körningarna.

- **Motsatsen är bilar med förbränningsmotorer, som drivs på bensin. En hybridbil kombinerar eldrift med förbränningsmotor.**

- Elförbrukningen för en privat elbil anges till 2 kWh per mil, men kan variera. Räckvidden för elbilmotorer beror på mängden energi i batteriet, och energiåtgång. Att köra elbil kostar mellan 1,50-2 kronor/mil.

- **Förutom körsträckan kan energiåtgången påverkas av luftmotstånd, rullmotstånd och andra energiförluster som kupévärmes och luftkonditionering.**

- Från ett vanligt eluttag tar laddningen typiskt sett mellan 6 och 8 timmar. Det finns även system för snabbladdning som bara tar 20–30 minuter.

- **Hur rena elbilarna är beror naturligtvis på varifrån elen kommer.**

- De flesta moderna elbilar har en räckvidd på 15–35 mil, det är alltså sträckan du kan köra utan att behöva ladda upp batteriet igen. En svensk personbil kör i genomsnitt drygt 1 200 mil/år och 75 procent av körsträckan består av resor som är kortare än fyra mil.

LITEN ORDLISTA

Elbil – laddbart fordon med batteri som energilager

Laddhybrid – laddbart fordon med både el- och förbränningsmotor

Elfordon – samlingsnamn för elbil och laddhybrid

Källa: Energimyndigheten

- **Idag finns 8 365 laddbara fordon i bruk i Sverige, varav ungefär 2 500 är rena elbilar (personbilar) och resten laddhybrider.**

- En elbil kostar upp till 200 000 kronor mer än en vanlig bil. Köper du en elbil får du dock tillgång till supermiljöbilspremien på 40 000 kronor.

ENKÄT

- Har du körkort?
- Har du någon gång kört ett elfordon, alltså en elbil eller en laddhybrid?
- Skulle ditt nästa bilköp kunna vara ett elfordon?

Gunilla Andersson, 68 år, pensionär, Nacka

– Ja.
– Ja, en laddhybrid som min vän äger.
– Jag har funderat i de banorna, men jag hörde på radion att Vattenfall och Fortum ska göra det lika dyrt som att köra med bensin, så nu vet jag inte längre. Jag tror hela projektet måste bli lite mer genomtänkt, det här med elbilar.

Torleif Hiittil, 46 år, lastbilstillverkare på Volvo, Umeå

– Ja.
– Nej.
– Kanske inte min nästa bil, men längre fram är det möjligt. När tekniken kommit lite längre. Kör man mest i stan går det nog bra, men jag vill kunna köra uppåt 40 mil utan att behöva stanna på vägen.

Madelene Wikberg, 30 år, grafisk formgivare, Eskilstuna

– Ja.
– Nej.
– Min bil är ny så det är inte aktuellt just nu. Men om jag har ekonomin till en elbil så ja, varför inte. Den här gången var priset viktigare.

Giorgio Regnoli, 39 år, tangolärare, Bromma

– Ja.
– Nej.
– Jag äger ingen bil, jag tycker om ett bilfritt liv. Men om jag köper bil någon gång skulle elbil absolut vara intressant, det är bättre för miljön. Teknologin är nog snart ikapp och då är det ingen skillnad från att köra en vanlig bil. Just nu är dock marknaden större för bensindrivna bilar.

Nasar Mruehok, 25 år, jurist, Lviv, Ukraina

– Ja.
– Nej.
– I framtiden hoppas jag alla kör elbil, det är framtiden. Men i Ukraina är inte marknaden för elbilar så stor än, jag tror att de första laddningsstationerna börjar komma nu i år. Så för min del skulle det nog bli en laddhybrid till att börja med.

Sju av tio hade liten eller mycket liten kunskap om elfordon. Av de tillfrågade var det bara två av tio som någon gång provat på att köra ett elfordon.

BILD: ERLEND AAS/NTB SCANPIX/TT

”Många blandar ihop elbil och hybridbil”

Intresset stort men kunskapen om elfordon är låg

UNDERSÖKNING Intresset är stort, men kunskapen låg. Det konstateras när svenskarnas kunskaper och attityder till elfordon undersöks.

De flesta är överens om att fossilfria bilar är positiva för miljön, och mycket tyder på att svenskar blir allt mer miljömedvetna. Ändå är kunskapen om elfordon låg, visar bland annat en rapport som Energimyndigheten sammanställt från förra året.

När slumpmässigt utvalda svenskar i åldern 18-84 fick skatta sina kunskaper om elfordon svarade sju av tio att de har liten eller mycket liten kunskap om elfordon. Av de tillfrågade var det bara två av tio som någon gång provat på att köra ett elfordon.

– Vi ville få en bild av kunskapsläget i Sverige, för att på det sättet se vilka åtgärder som

behövs för att öka kunskapen och på sikt förekomsten av elfordon. Jag blev inte speciellt förvånad över resultatet, många blandar till exempel ihop vad som är en elbil och en hybridbil, säger Peter Kasche som är handläggare med inriktning på elfordon på Energimyndigheten.

Kunskap ger bättre inställning

Det verkar också som att kunskap och inställning till elbilen går hand i hand. Personer med hög kunskap om elfordon är också mer positiva, även om de tenderar att vara mer kritiska till elfordons möjlighet att helt ersätta fordon med förbränningsmotorer. Något som också gör att många tvekar är det osäkra andrahandsvärdet på elfordon.

– Priset är en del, och att man inte vet hur lång sträcka det går att köra med dem. Det beror ju

Ju fler som provat på elbil, desto mer kan det spridas från person till person.
Peter Kasche

mycket på hur bra batteriet är, men ju bättre batteritid desto högre pris, så är det ju, säger Peter Kasche.

Undersökningen visar att många dock skulle kunna tänka sig att köpa ett elfordon. Av de som inom fem år planerar ett nytt bilköp, uppger

en dryg tredjedel att detta skulle kunna vara ett elfordon. I en liknande attitydundersökning som Vattenfall genomförde förra året var hela 47 procent positiva till att nästa bilköp kunde vara en elbil. Även i denna undersökning angavs körsträcka och inköpspris som de stora betänkligheterna.

Vad gör ni för att öka kunskaperna om elfordon, så att de kan bli fler i samhället?

– Vi försöker sprida information på olika sätt. Bland annat jobbar vi med ett demonstrationsprogram, där organisationer går ut och demonstrerar hur elbilar fungerar och olika privatpersoner får prova på elbilen. Ju fler som provat på elbil, desto mer kan det spridas från person till person, vilket är viktigt, säger Peter Kasche.

Amanda Schulin

Hej Mälarenergi!

Vi kommer att köpa in elbil framöver
och söker nu efter bra laddpaket.
Vi har nu hört att ni tillsammans med
Park+Charge levererar laddpaket till
bostadsrättsföreningar och villaägare.
Vi söker enkla och driftsäkra
lösningar som håller över tiden.
Samtidigt vill vi ha en utbildning
hur anläggningen fungerar
och hur vi på bästa sätt
underhåller vår investering.

Kan ni skicka ut en tekniker som
går igenom förutsättningarna
för att göra en bra installation
som passar just oss?

Glada hälsningar!

Har du frågor är du alltid välkommen att kontakta oss.
Telefon: 021-39 50 50 Mån-fre 08.00-18.00

www.malarenergi.se

Mälarenergi

ELBILSNYHETER

Osäkerhet kring supermiljöbilspremien

■ Under januari månad ökade antalet laddbara fordon i Sverige med 312 stycken. Det gör att det totala beståndet av elbilar i Sverige uppgår till 8365 stycken. I januari år 2014 var ökningen 139 bilar, men den genomsnittliga ökningen per månad förra året var 392 stycken.

Den låga beståndsökningen under årets första månad kan delvis förklaras av osäkerheten kring supermiljöbilspremien under slutet av 2014.

– Osäkerheten har satt tydligt avtryck, förhoppningsvis hanteras detta bättre nästa gång. Nu blickar vi framåt och hoppas att de 75 miljoner som anslagits för laddinfrastruktur snabbt blir tillgängliga (i alliansens budget som röstades igenom i december). Med bättre laddinfrastruktur, fler laddbara modeller på marknaden och ökande kunskap om laddbara fordon kan 2015 bli ett riktigt bra år för el som fordonbränsle, säger Olle Johansson, vd Power Circle som är elkraftbranschens intresseorganisation.

Under 2015 finns medel anslagna till supermiljöbilspremier till 5 375 fordon, men pengarna inkluderar 1 000 fordon som såldes 2014 och som får premien retroaktivt.

Laddstationer i Eniro

■ I slutet av 2014 började söktjänsten Eniro visa laddstationer för elbilar i sin karttjänst. Förutom laddningsstationens läge visas också realtidsinformation, som om laddningsstationen är i drift och om det finns några lediga uttag. Informationen hämtas från tjänsten laddinfra.se, en nationell databas för laddinfrastruktur.

Elbilsförare kör mjukare och håller hastighetsbegränsningarna.

BILD: PONTUS LUNDAHL/TT

Elbilsförare mer ekonomiska

■ De som kör elbil lär sig att köra mer sparsamt och ekonomiskt. Det visar lärdomar och fakta som Elbilsupphandlingen offentliggjort på sin hemsida. Framförallt är det viljan att komma så långt som möjligt på en laddning som gör att elbilsförare kör mjukare och håller hastighetsbegränsningarna i högre utsträckning än andra.

Gör nytta på kort sikt

■ Enligt Gröna bilister handlar de gratis snabbbladdarna om att sända ut signaler så att fler ska välja elbil. Att då erbjuda gratis snabbbladdar signalerar, menar de, att man tar klimathotet på allvar och vill bidra till

omställningen till en fossilfri fordonspark.

– När marknaden mognat bör dock laddningen kosta pengar överallt, av precis de skäl kraftbolagen anger, säger Johanna Grant, ordförande för Gröna Bilister. Gratis laddning kan dessutom uppmuntra till onödigt bilåkande. Det är en subvention som gör nytta på kort sikt. På lång sikt är det bättre att subventionera kollektivtrafiken än biltrafiken.

Johan Ehrenberg, vd ETC-koncernen, håller med Gröna bilister om att snabbbladdning bör vara gratis.

– Detta är väldigt dåligt. Att ta överbetalt för snabbbladdning betyder bara att man bromsar den elbilsutveckling som på sikt kan ge enorma fördelar för elbolagen. Vi sätter själva upp en första snabbbladdare i Katrinholms egen el-park. Där blir snabbbladdningen gratis i minst tre år, säger Johan Ehrenberg.

Öresundskraft satsar på snabbbladdare

■ Ett nytt nät av snabbbladdningsstationer för elbilar ska börja uppföras med start i april i år. Längs vägarna E4, E6, E18 väg 40 i ett nät som sträcker sig mellan Malmö, Stockholm och Årjäng ska 32 nya snabbbladdningsstationer uppföras av märket ABB, som har stöd för samtliga laddstandarder och klarar att ladda två bilar samtidigt. Laddstationerna beräknas vara på plats i oktober 2015.

Apple utmanar med elbilssatsning

■ Tidningen Wall Street Journal gick nyligen ut med uppgifter om att Apple håller på att utveckla en elbil, Icar, som ska utmana befintliga tillverkare på marknaden, inte minst Tesla. Envisa rykten har länge surrat om att Apple har en fabrik med hundratals anställda som håller på att utveckla superbilen som går under kodnamnet Titan. Enligt uppgifter ska Apple ha anställt toppnamn från bilindustrin. Grundaren Steve Jobs ska ha haft en dröm om att Apple skulle bygga en elbil och återigen göra USA till en ledande elbilsnation.

TIPS PÅ SPARSAM KÖRNING MED ELBIL

- Accelerera mjukt istället för raskt och bestämt (som du kanske lärde dig i körskolan).
- Använd "eco-läget", en inställning som finns i många elbilar.
- Tänk på att värme och AC har stor inverkan på batteriförbrukningen. Ett tips för att snabbt få upp värmen är att sätta vredet på recirkulation till önskad värme och sedan "öppna spjället" och minska på värmen.
- Bli ännu bättre på att planera körningen. Håll blicken långt fram för att undvika stopp och hastiga inbromsningar.
- Tekniken mellan olika bilmodeller kan variera en hel del. Lär dig hur just din bil fungerar.

Källa:
Elbilsupphandlingen.se

Hej och tack för att ni kontaktar Mälarenergi!

Visst har vi bra laddpaket som passar just ert behov. Just nu säljer vi två lösningar.

Semipaketet

Passar företag och bostadsrättsföreningar. Laddar snabbt, enkelt, säkert och miljövänligt. Laddningen är upp till 10 gånger snabbare än ett vanligt uttag. Inbyggd säkerhet. Laddningen startar när bilen och laddstationen är i kontakt. RFID-kort omöjliggör otillåten laddning. Ger Er möjlighet att ta betalt för laddningen. Utifrån bilmodell erbjuder vi en passande station.

Pris: 19 600 kr

Pris exklusive moms. Säkerhetsbrytare och 10 meter kabel ingår i priset. Laddhastigheten beräknad på 3x32Ampere.

Villapaket

Laddar snabbt, enkelt, säkert och miljövänligt. Laddningen är upp till 6 gånger snabbare än ett vanligt uttag. Inbyggd säkerhet. Laddningen startar när bilen och laddstationen är i kontakt. Säkerhetsbrytare ingår. Utifrån bilmodell erbjuder vi en passande station. Godkänt för ROT-avdrag.

Pris: 12 700 kr

Pris inklusive moms. Säkerhetsbrytare och 5 meter kabel ingår i priset. ROT-avdrag 1 850 kr inräknat. Laddhastigheten beräknad på 3x20 Ampere.

Kontakta oss så skickar vi ut vår tekniker för mer information och offert för just din fastighet. Vi finns där i hela processen: Vi utbildar, installerar, och kontrollerar och följer upp att Din anläggning fungerar på bästa sätt.

**Välkommen att kontakta oss på
natmarknad@malarenergi.se**

Vissa funktioner kan styras inifrån huset via en appen Car Wings som är kopplad till elbilen.

Familjen har haft olika elbilar, mest begagnade som de själva rustat upp.

Yngsta dottern Charlotte, 16, övningskör med elbilen.

”Bilen tankas när

Ljudlös, bra värme, hög tillförlitlighet och billig i drift • Familjen

FAMILJ De har haft elbil i sju år och tar den överallt, utom till svärmor. Möt familjen Magnusson, eller som de kommit att kallas – Familjen elbil.

– Det handlar om pengarna vi tjänar på att använda elbilen, snarare än miljöhänsyn. Det har jag alltid hävdat och det står jag fast vid, säger Lars Magnusson.

För tillfället leasar de en Nissan Leaf och som elbilsambassadörer fick de ett förmånligt pris, 1 700 kronor i månaden betalar de förutom 1,50 kronorna per mil i elkostnad. Yngsta dottern Charlotte,

16 år, övningskör med elbilen, sonen Alexander, 22, håller på med Formel-E, racingsport med elbilar, och äldsta dottern Caroline är även hon en inbiten elbilsentusiast. Som skolprojekt i gymnasiet renoverade hon en Renault Clio Electric. Några år senare åkte hon och några andra elbilsförare genom Sverige med elbil och försökte engagera kommunpolitiker att se till att bygga fler laddningsstationer. Hon är lite av en kändis i elbils-kretsar. Just nu är hon på resa i Kina, men vi får träffa delar av familjen Elbil.

– Elbilen är förstabilen, det är den alla i familjen tar. Jag

åker till jobbet med den varje dag, tar den till möten och hem igen. Jag kan ladda den på jobbet, sedan laddas den under natten när jag sover. Den går till allt utom till svärmor som bor i Norrland, säger Lars Magnusson.

Det hela började för sju år sedan när Lars Magnusson, som är utvecklingsingenjör på Telia, hade två kollegor på KTH som fick i uppdrag att bygga en elbil åt Volvo. Under många år köpte familjen sedan billiga elbilar begagnat och rustade själva upp dem. Mycket har hänt på området, inte minst har möjligheten att köra längre sträckor

per laddning gjort att de numera kan ta bilen nästan oavsett vart de ska. De har också en diesel-driven Mercedes för de längre sträckorna.

Vad är det bästa med elbilen?

– Den är ljudlös, har bra acceleration, bra värme och hög tillförlitlighet, säger Lars Magnusson.
– Ja, det är roligt i korsningar, då bara gasar man på och är plötsligt flera meter framför alla andra, lägger Helene Magnusson till.

Det sämsta då?

– Det är väl att inte kunna köra runt på samma sätt, att räckvidden är begränsad, säger

FAMILJEN ELBIL

Består av: Helene Magnusson, 51, Lars Magnusson, 55, Caroline Magnusson, 24, Alexander Magnusson, 22, och Charlotte Magnusson, 16.

Bor: Täby

• Har haft olika elbilar, mest begagnade, i sju års tid och kört 13 500 elbils mil. Just nu leasar de en Nissan Leaf för 1 700 kronor/månad.

Helene Magnusson. Vi skulle gärna ha en Tesla om vi hade råd, men den kostar helt enkelt för mycket.

Har någon av er blivit strandade med urladdat batteri någon gång?

"Det handlar om pengarna vi tjänar på att använda elbilen, snarare än miljöhänsyn. Det har jag alltid hävdat och det står jag fast vid", säger Lars Magnusson.

jag sover"

Magnusson har kört elbil i sju år

– Nja, men en gång fick jag skjuta de sista metrarna till laddningsstolpen, erkänner Lars Magnusson. Jag drog ifrån en bil som låg i häcken på mig hela tiden. Det skulle jag inte gjort.

Ungefär 16 mil klarar deras Nissan mellan laddningarna. Nu på vintern fungerar inte lithiumbatterierna riktigt lika bra, då blir sträckan lite kortare. Vissa funktioner kan styras inifrån huset via en appen Car Wings som är kopplad till elbilen.

– Jag kan sätta på värmen i bilen från sängen på morgonen, så är den uppvärmd lagom till avfärd, säger Helene Magnusson. Charlotte har precis börjat

**Politikerna verkar
ärligt talat
ointresserade
av verkliga
miljöfrågor.**
Lars Magnusson

övningsköra, men är tveksam till om hennes första bil blir en elbil.
– Det skulle nog vara för dyrt

för mig om jag är student, till exempel. Dessutom har jag häst, och den klarar inte en hästtransport.

Vad tror ni behöver göras för att fler ska välja elbil?

– Mycket mer i alla fall. Politikerna verkar ärligt talat ointresserade av verkliga miljöfrågor. Tänk om 90 procent av bilarna i Stockholm gick på el, vilken luft vi skulle ha! Den stora nackdelen är att de är för dyra, någon måste ta den första smällen. Förut var det gratis tull och parkering för elbilar, hur kunde de ta bort det? säger Lars Magnusson.

Amanda Schulin

BILD: RODRIGO ABD/AP/TT

UTAN FOSSILT. Racingserien Formel E som kör utan fossila bränslen föddes 2012, och första säsongen startade 2014.

MOTORSPORTEN SOM SATSAR PÅ RENT BRÄNSLE

MOTORSPORT Racingbilarna susar fram på tillfälligt byggda banor i storstädernas kärnor. De låter inte särskilt högt, och avger inga avgaser. Formel E är det nya Formel 1 – utan bensen, men med el.

Racingserien utan fossila bränslen föddes 2012, och första säsongen startade 2014. Bilarna kan accelerera från noll till 100 km/h på tre sekunder, och maxfarten är 225 km/h. Ljudet från motorerna är 80 decibel, jämfört med 130 decibel för vanliga Formel 1-bilar. Entusiasterna tror att detta är framtiden.

– Det här är framtidens ljud, säger Luca Colleani som är kommunikationschef för Formel E, till Sveriges Radio när de besöker en deltävling i Malaysiska Putrajaya i december förra året.

Det nya ljudet passar till en ny tid, där alla talar mer och mer om hållbarhet. Varför skulle motorsporten vara något annorlunda? undrar han.

Racingbil som studentprojekt

Någon som blivit såld på blyxtsnabb bensinfri fordonsteknik är Alexander Magnusson (från Familjen Elbil bredvid) som studerar farkostteknik på KTH i Stockholm. Han är med i

”

En del i tävlingen är att körningen ska vara så energisnål som möjligt.

Alexander Magnusson

projektet Formula Student, där han och några kursare bygger sin egen elbil för att sedan tävla mot andra studentlag världen över.

– En del i tävlingen är att körningen ska vara så energisnål som möjligt, därför bygger vi en helt eldriven bil med två stycken 40 kilowattmotorer. Det är roligt, man lär sig tekniken och ser för och nackdelar, säger Alexander Magnusson.

De väljer att bygga en helt eldriven tävlingsbil främst för att den har bättre prestanda och för att minska energiförbrukningen.

– Men förhoppningen är ju att sådana här projekt driva på utvecklingen när det gäller elfordon, säger Alexander Magnusson.

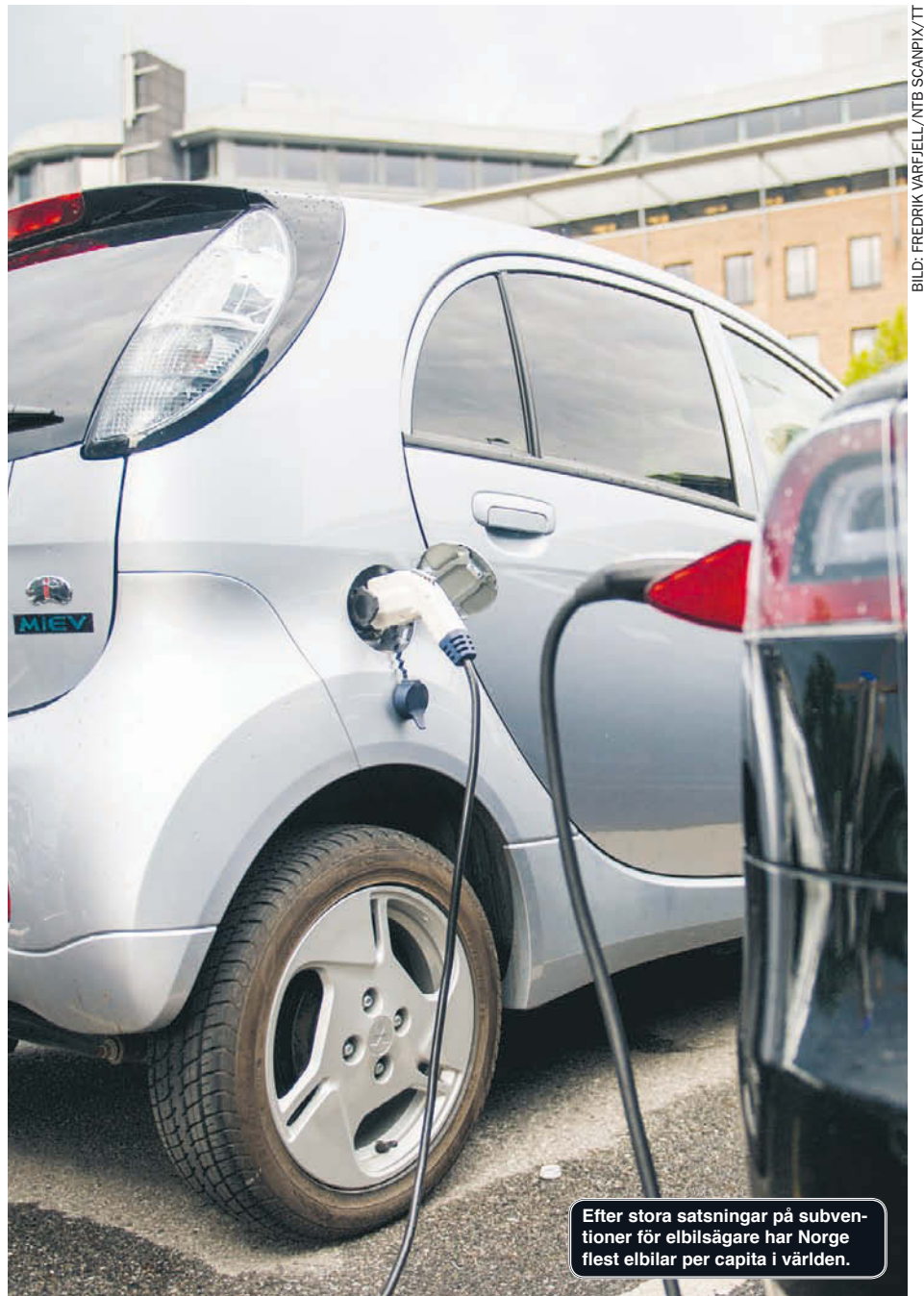
Amanda Schulin

FORMEL E

- Är motsvarigheten till motorsportens elitserie Formel 1. Bilarna är helt eldrivna. Serien föddes 2012 och första säsongen är 2014/2015.
- Är en tävling för studenter över hela världen. De bygger en egen tävlingsbil som sedan bedöms utifrån ett antal kriterier, bland annat hållbarhet och energiförbrukning.

"Vi måste fråga oss vad det är som gör att vanliga konsumenter tvekar när det gäller elbilen", säger Sven Forsberg, ordförande i intresseorganisationen Elbil Sverige.

Efter stora satsningar på subventioner för elbilsägare har Norge flest elbilar per capita i världen.

Politiken kan göra mer

Vi kan lära av Norge – världens elbiltätaste land

POLITIK Sverige ska ha en fossilfri fordonsflotta om 15 år, är målet. Men omställningen går långsamt, bara 0,05 procent av alla personbilar i bruk i Sverige går på el. Vad gör politikerna?

Det finns drygt 3 000 rena elbilar (och 148 eldrivna fyrhjuliga motorcyklar) i bruk i Sverige. I vårt grannland Norge är siffran 40 000, ett bevis på att det går att göra mycket från politiskt håll för att få fler att köpa elbil. Efter stora satsningar på subventioner för elbilsägare har Norge flest elbilar per capita i världen. Köper du en elbil i Norge får du en rabatt på upp till 100 000 kronor, dessutom slipper du betala moms på 25 procent. Elbilsförare i Norge får även andra förmåner, de slipper trängsel-skatt, avgifter för vägfärjor och elbilar får köra i bussfilerna. Satsningarna kostar Norge 2,3

miljarder kronor varje år. Sven Forsberg, ordförande i intresseorganisationen Elbil Sverige, tycker att vi bör lära oss av vårt grannland.

– Jag tror vi måste fråga oss vad det är som gör att vanliga konsumenter tvekar när det gäller elbilen. Det är två saker, räckvidden och inköpspriset. Vi tycker att rabatten ska ligga på minst 50 000, vi tror att det går någon psykologisk gräns där. Sedan måste man satsa på snabbaddning, säger Sven Forsberg.

Miljöpartiet mest elbilsvänligt

Elbil Sverige gjorde skickade inför riksdagsvalet i höstas ut en enkät till riksdagsledamöter med frågor kring vad de vill göra för att underlätta för fler elbilar. På frågan om vad partierna vill göra till stöd för laddningsnätet svarade Vän-

sterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet att de vill satsa mellan 200-300 miljoner på rikstäckande snabbaddare. I partienkäten blev Miljöpartiet det mest elbilsvänliga partiet, följt av Vänsterpartiet och

Centerpartiet. I botten hamnade Folkpartiet, Moderaterna och Sverigedemokraterna. I alliansens samlade budgetförslag fanns 75 miljoner anslagna, i de rödgrönas budgetförslag finns inga öronmärkta pengar till laddnings-

stationer utan inkluderas i det så kallade Klok-stödet, särskilt ekonomiskt stöd till lokala klimatinvesteringar. Det ligger på 200 miljoner kronor under 2015 för att sedan höjas till 600 miljoner kronor årligen 2016-2018. Sven Forsberg tror att det är laddningsmöjligheter som måste påverkas snarare än bilföretagen.

Sven Forsberg

Vi är förbi fasen att tillverkarna måste pushas.

Sven Forsberg

– Vi är förbi fasen att tillverkarna måste pushas. Snarare måste vi visa tillverkarna att Sverige är en attraktiv marknad att investera i, genom att det finns en efterfrågan på elbilar här, säger Sven Forsberg.

Återkommer med exakta förslag

Miljöminister Åsa Romsons pressekreterare Helena Hellström Gefwert hälsar att de ännu inte kan säga vad som kommer att finnas med i ändringsbudgeten som kommer i april.

FAKTA

- Idag finns supermiljöbilspremien som ger en bonus på 40 000 kronor när du köper elbil.
- Företag och organisationer kan få merkostnadsersättning på upp till 100 000 vid köp av elbil via Elbilsupphandlingen.
- Elbilar är befriade från fordons-skatt de första fem åren.
- Något som diskuterats flitigt de senaste åren är att införa ett bonus-malus-system, där inköp av miljöskadliga fordon ger en straffavgift som bekostar kostnadslättnader för miljöbilar.

– Regeringen fortsätter jobba med förslag om lokala klimatinvesteringar och kring frågor om en fossilfri fordonsflotta. Exakt hur de förslagen kommer att se ut återkommer regeringen till, menar Helena Hellström Gefwert, och tillägger att det i den nedröstade budgeten också fanns en fortsatt satsning på supermiljöbilspremien om 100 miljoner kronor under 2015.

Amanda Schulin

ARBETSGIVARNA BÖR GÅ FÖRE

POLITIK Offentliga och privata företag borde gå i bräsch och investera i elbilar. Det tycker Martina Wikström vid Kungliga Tekniska Högskolan, som forskar om hur offentliga fordonsflottor kan bli ledande i omställningen av transportsystemet.

– Jag kallar dem för verksamhetsfordon, alltså fordon som används i tjänsten. Det handlar om bilar i både offentlig och privat sektor, som de hos kommuner, organisationer och i näringslivet. Här finns förutsättningar för att investera i elbilar eftersom deras användning är betydligt mer förutsägbar än behovet hos privatpersoner, säger Martina Wikström.

Hon har tittat närmare på effekterna av den så kallade Elbilsupphandlingen, ett samarbete mellan Vattenfall och Stockholms stad som syftar till att främja elbilsanvändandet i Sverige. De företag och organisationer som är anslutna

till Elbilsupphandlingen kan få en merkostnadsersättning från Energimyndigheten på upp till 100 000 kronor.

– Vi kan se att 60 procent av försäljningen av helt nya bilar i Sverige går till juridiska personer, alltså icke privatpersoner. Det handlar om verksamhetsfordon men även tjänste- och förmånsbilar. Elbilarna är dyra i inköp, men billiga i drift och det fungerar bra för verksamhetsbilar används ofta mer än privata fordon. Privat användning är inte lika förutsägbar och då kan det vara ett större och mer riskabelt steg att satsa på elbil.

Kunskaperna sprids vidare

Hon menar också att de som använder elbil på jobbet tar med sig de kunskaperna hem vilket främjar elbilsanvändningen i stort.

– De som arbetar är ju privatpersoner när de går hem. Då tar de med sig erfarenheterna av att ha åkt elbil, pratar kanske med vänner och bekanta och det får en positiv spridningseffekt, säger Martina Wikström.

Martina Wikström

ELBILSUPPHANDLINGEN

- I Elbilsupphandlingen som genomförts av Stockholms stad och Vattenfall kan företag och organisationer som köper eller leasar elbilar få merkostnadsersättning från Energimyndigheten på upp till 100 000 kronor per bil.
- Under år 2012 hade ungefär en fjärdedel av elbilsförsäljningen i Sverige skett inom Elbilsupphandlingen.

Vad kan politikerna göra för att fler verksamheter ska välja elfordon då?

– Framför allt bör politiken främja ett samtal där elfordon och biodrivmedel inte tvingas konkurrera med varandra utan där teknikerna kan samverka för att nå fram till målet. Sedan mer konkret kan politiken själva driva upp ambitionerna i de krav de ställer på upphandling av offentliga fordon. När man sedan ser till den privata användningen är en stor andel tjänste- eller förmånsbilar, dvs. fordon som arbetsgivarna tillhandahåller sina medarbetare. Reglerna för dessa kan ju politiken också se över om man vill nå ett önskat resultat, säger Martika Wikström.

Amanda Schulin

Källa: Elbilsupphandlingen.se

BILD: USE ASERUD/TT

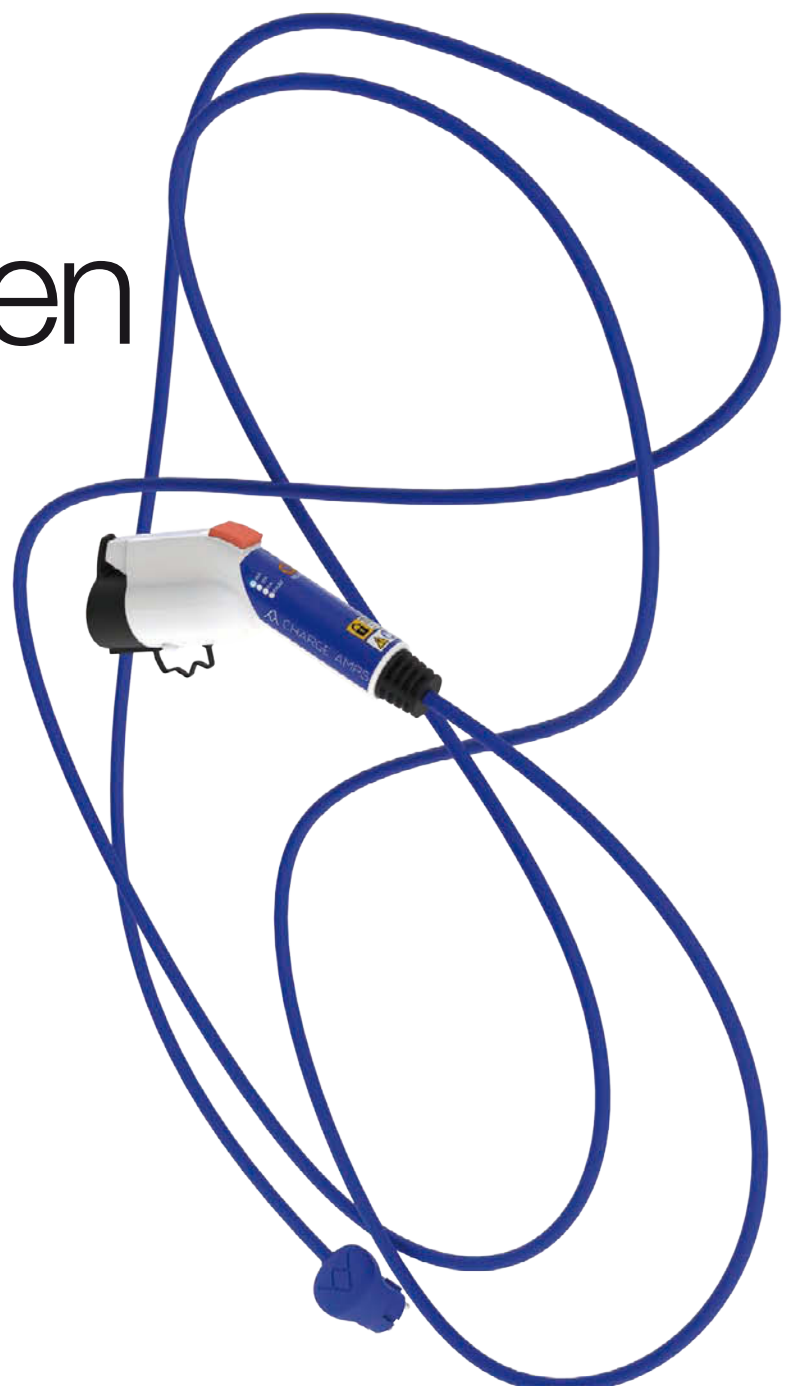
Har du en tegelsten i bakluckan?

Vi på Charge Amps gillade inte att bära runt tegelstenar så vi utvecklade tekniken så att den fick plats i laddhandtaget. Bra va?

SPARK, Rek. pris 5875 SEK inkl. moms. För elbilar och laddhybrider med typ 1 kontakt. Ställbar laddström 6/10/16A. Vikt 1,6 kg. Kabellängd 7,5 m. Anslutningskontakt: Schuko CEE7/7 16A. Kabeln behåller sin böjlighet ner till -30°. Ett LED ljus underlättar inkoppling i mörker. Kabeln kan skyddas med säkerhetskod. Dessutom slipper du den tunga klumpiga boxen.

Handla på www.charge-amps.com eller hos din lokala Mitsubishi återförsäljare.

 CHARGE AMPS

PÅ VÄG MED SIN TESLA

Belan Bahram är en av fyra som kör elbil för Taxi Stockholm

TAXI "Vägen är lång, men nu har vi börjat." Det säger åkaren Belan Bahram från sin plats bakom ratten på den splitternya Tesla model S. Som en del i sitt miljöarbete har Taxi Stockholm köpt in fyra elbilar – och fler ska det bli. Vi tog en tur med en rutinerad elbilsförare.

Belan Bahram har jobbat för Taxi Stockholm i snart 16 år, berättar han. Taxi Stockholm är en organisation som ägs av sina medlemmar, där varje åkare har ett eget företag som ansvarar för sin egen bilpark. Beslutet att 2014 köpa in två stycken Nissan Leaf, och under 2015 satsa på tio stycken Teslor, är taget av

styrelsen. Men det är upp till åkarna själva att köpa in bilarna. I nuläget finns två Teslor i vagnparken och ytterligare tre är beställda.

– Den var dyr, det var den, kostade nästan en miljon kronor. Men jag räknar med att ha tjänat in det om ungefär tre år, ingen service behövs och kostnaden för att köra är bara 1,75 kronor/mil.

Hur reagerar kunderna på elbilen?

– Jag skulle säga att åtta av tio är positiva och väldigt imponerade. Speciellt utländska gäster som jag hämtar från flyget är väldigt intresserade. Sedan är kanske en av tio inte intresserad, eller märker inte ens att det är något särskilt med bilen. Ytterligare några är skeptiska.

De som är negativa, vad är det de invänder mot?

– Det är skeptiska till det ekonomiska, om det kommer att gå runt. Och visst är det en stor summa att betala för en bil. Men jag ser det så här: vi har bara en jord. Det är det som driver mig, hållbarhet, tanken på framtiden, säger Belan Bahram.

Teslan som Belan Bahram kör kan under rätt förutsättningar gå så långt som 50 mil på en laddning. Fast, tillägger han, då ska förutsättningarna vara extremt gynnsamma, helst nedförssbacke hela vägen.

– Under ett arbetspass kör jag ungefär 25 mil, men brukar ha laddning för 40. Det har aldrig varit några problem. Nyligen körde jag till Sala och tillbaka,

Vi har bara en jord. Det är det som driver mig, hållbarhet, tanken på framtiden.

Belan Bahram

det blir 22 mil sammanlagt. Sedan finns det snabbbladdare i Upplands Väsby också, säger Belan Bahram.

Han svänger in vid en laddningsstolpe vid Zinkensdamm

på Södermalm, Stockholm. Visar hur laddningsluckan kan öppnas via en touchscreen inne i bilen, större än en Ipad-skärm. Hela bilen andas modernitet. På laddning står en stor laddhybrid, låst och utan förare på plats.

– Här har någon parkerat bilen på laddning och sedan gått ifrån. Det ska man egentligen inte.

Har du förståelse för att inte alla har råd med en elbil?

– Ja, självklart. Det är därför vi åkare måste ligga i framkant och satsa. Våra taxibilar kör tio varv runt jorden varje dygn, bara tre av dem påverkar miljön. Inget annat taxibolag satsar så mycket på miljön, säger Belan Bahram.

Amanda Schulin

BILD: AMANDA SCHULIN

"Våra taxibilar kör tio varv runt jorden varje dygn, bara tre av dem påverkar miljön. Inget annat taxibolag satsar så mycket på miljön", säger Belan Bahram.

En accelererande stolthet

KOMMENTAR

DET ÄR HÄFTIGT att träda in i en ny värld. Jag kunde inte mycket om fordon, ännu mindre om eldrivna sådana, när arbetet med den här bilagan tog sin början.

Med det sagt: den första helgen jag hade mitt körkort för ett antal år sedan körde jag upp en hel tank. Det var så roligt, så häftigt, en sådan frihetskänsla. 16-åriga Charlotte Magnusson kanske har körkort inom två år, men hon kommer nog snarare att köra slut på ett fulladdat bat-

teri när hon smått euforisk åker omkring de där första gångerna utan en handledare bredvid. Den tanken inger hopp, världen går delvis åt rätt håll ändå.

TVÅ SAKER TAR JAG framför allt med mig från arbetet med denna bilaga. Det första är elbilsägarernas stolthet. Bakom ekonomiska kalkyler och nästan obefintlig driftskostnad finns ett smittsamt engagemang. Nu måste samhället ta sitt ansvar för att underlätta för de som har möjlighet och vilja att köra fossilfritt.

Bakom ekonomiska kalkyler och nästan obefintlig driftskostnad finns ett smittsamt engagemang.

Elbilen verkar vara en fantastisk vardagsbil, billig i drift, tyst och smidig och smutsar dessutom inte ner vår luft. Laddningsmöjligheter måste vara lättillgäng-

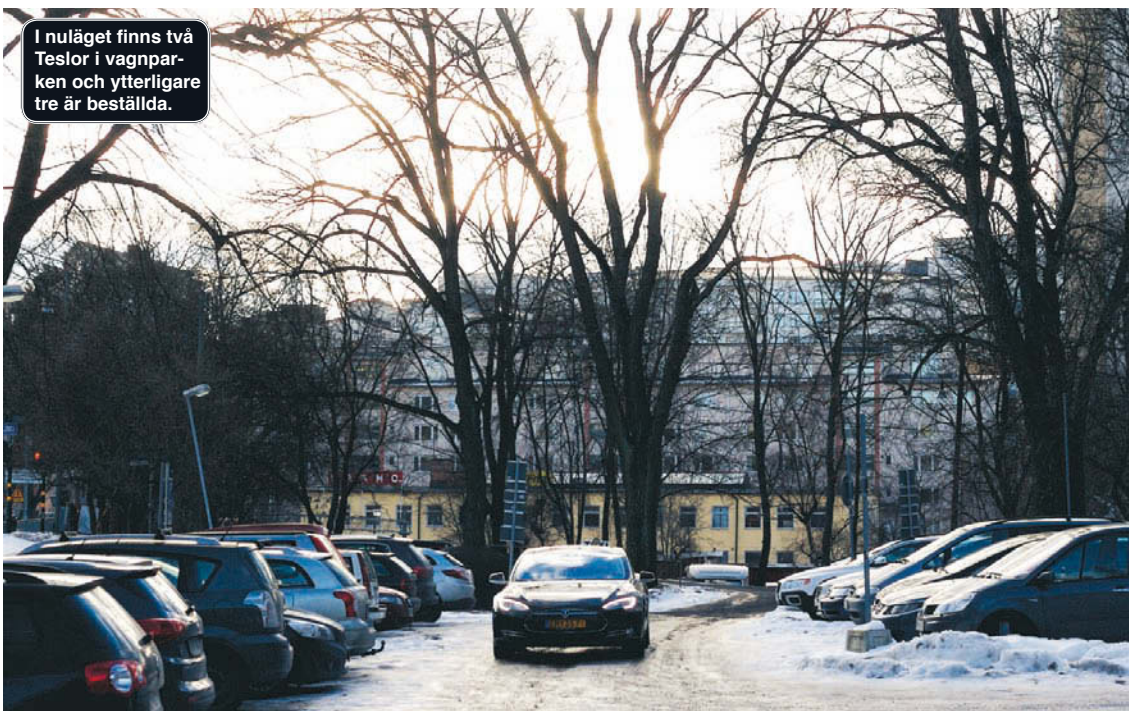
liga, så att "räckviddsångesten" (ytterligare en lärdom i detta nya ord) blir ett minne blott.

DEN ANDRA lärdomen? Att som elbilsförare måste du vara lätt på foten. Bokstavligen. Jag har aldrig kört en bil som accelererar så lätt. Inte heller förvarnas du av ett vrålande motorljud, det är alltså en tyst bil. Och snabb acceleration har ju sin charm, det ska inte förnekas. Precis som ren luft.

Amanda Schulin

I nuläget finns två Teslor i vagnparken och ytterligare tre är beställda.

”
96 procent
av våra bilar är
miljöbilar, av
dem är 77 pro-
cent biogasbilar.
Natalia Santos

Vill ta ansvar

TAXI Visionen är "Vi tar ansvar", enligt hemsidan. Och det är just vad Taxi Stockholm vill göra. Snart är 100 procent av deras bilar miljöbilar.

Det går inte att specialbeställa en Tesla när du åker med Taxi Stockholm. Det kräver således en hel del tur för att få just en av de fyra befintliga elbilarna som är i trafik. Andelen av de runt 1 600 bilarna som enbart går på el är alltså försvinnande liten.

– Men 96 procent av våra bilar är miljöbilar, av dem är 77 procent biogasbilar. Elbilarna är en investering som måste fungera, och laddningsinfrastrukturen är inte tillräckligt utbyggd än, säger Natalia Santos som är pressansvarig på Taxi Stockholm.

Målet är en helt fossilfri transporttjänst, och sedan 2005 har utsläppen minskat med 75 procent. Till 2017 ska de ha sjunkit ytterligare, med sammanlagt 80 procent.

Ni vill bli helt fossilfria, är det lång-

siktiga målet att bara ha elbilar i bilparken?

– Det beror såklart på många faktorer. Hur löser politikerna och samhället möjligheten till att ladda de här bilarna? Sedan är den genomsnittliga biogasmängden i tankstationerna 74 procent i Stockholmsområdet, så helt fossilfria är inte de bilarna. Det finns inte så stora marginaler i ett åkeri, och räckviddsångesten, rädslan för att batteriet inte ska räcka den sträcka som behövs, måste minska. Men vi vill ha miljöbilar så långt det går och vi är på god väg, säger Natalia Santos.

Amanda Schulin

GARO®

ÄR MED OCH BYGGER FRAMTIDEN

Allt fler kommuner, elbolag och företag satsar på elbilar och laddhybrider. Visste du t ex att man redan nu kan åka elbil från Oslo till Göteborg och vidare till Malmö?

Inom något år finns en heltäckande laddinfrastruktur längs Europavägarna och i de flesta tätorter.

GARO har tagit täten och levererar såväl snabbladdstationer som publika smartladdare. Smartladdaren på bilden hittar du i Östersund.

Förutom produkter för offentliga miljöer erbjuder vi hemmaladdare för den egna garageuppfarten!

Kontakta oss för mer information
GARO AB 0370 33 28 00

TÄVLA OCH VINN!

■ Vill du lära dig mer om hur du kan ställa om till att bli mer miljövänlig? Det handlar inte bara om hur vi använder el, utan även om hur vi producerar den. Det här förklarar Johan Ehrenberg i sin *Johans lilla egen el-bok*. Vi lottar ut tre exemplar bland er som kan svara rätt på den här frågan:

Hur många laddbara fordon tillkom i den svenska fordonsparken under januari 2015?

1 31 stycken

X 312

2 3 120

Skicka ditt svar till andreas.gustavsson@etc.se

BILD: HASSE HOLMBERG/TT

SANT ELLER FALSKT OM ELBILAR

- 1** Elbilar har funnits i över 100 år och dominerade vägarna i USA under början av 1900-talet.
- 2** Elbilar kan bara laddas med elektricitet från kärnkraft.
- 3** Den första bilen som kördes på månen var en elbil.
- 4** En elbil får inte köra på motorvägen.
- 5** Regeringen har som mål att fossila bränslen ska vara utfasade i Sverige år 2090.
- 6** Intresset för elbilar steg kraftigt i början av 2000-talet på grund av stigande oljepriser.
- 7** Runt 20 procent av Sveriges bilförare kör elfordon.
- 8** När du kör en elbil kan du som mest köra i 90 kilometer/timme.
- 9** Regeringen har som mål att fossila bränslen ska vara utfasade i Sverige år 2030.
- 10** Tillväxten av elfordon i Sverige de senaste tolv månaderna är 149 procent.

Som ny elbilsägare kan det vara svårt att navigera i laddningsdjungeln.

CHARLOTTE EISNERS LADDNINGSSKOLA

Den som är intresserad av att skaffa elbil eller laddhybrid inser snart att det är rad nya ord och uttryck man behöver behärska för smidig och effektiv körning och laddning.

EVSE (Electric Vehicle Supply Equipment)

- Samlingsnamnet för de smarta laddkablar, laddboxar (Wallbox) och laddstolpar samt laddstationer som finns för att ladda elbilar och laddhybrider säkert. EVSE är utvecklat inom området Mekatronik (elektronik-teknik-it) och är en kombination av hårdvara och programmerad mjukvara som i laddlösningen (kabeln eller boxen/stolpen) agerar som tolk/säkerhetsvakt och tillser att bilen via sin laddare kan dra in rätt laddström i rätt mängd på ett säkert sätt. Det finns portabla EVSE (laddkablar) och stationära EVSE (Laddbox/laddstolpe).

Normal laddning (Smart Charging) eller destinationsladdning är laddning med växelström (AC)

- Utgör 95 procent av alla laddtillfällen i Sverige. Denna laddning sker i vanliga strömuttag på 10 ampere eller långsammare i motorvärmarmuttag på 6 ampere eller 40 procent snabbare på 16 ampere där det är uppsäkrat i hus och garage eller via stationära laddboxar och laddstolpar på stan. EVSE-lösningen kommunicerar med bilen vars laddare drar in laddströmmen. Batteriet laddas helt fullt på några timmar beroende på modell och kapacitet i bilen och på vilken laddlösning/amperestyrka man valt.

Snabbladdning (Fast Charging)

Laddning med likström (DC) i större laddstationer. Här trycks laddning in via bilens CHAdeMO-uttah (Typ 1) eller CCS-uttah (Typ 2), direkt in i bilens batteri. Det är fråga om väsentligt större effekt och på bara 20-30 minuter är batteriet 50-80 procent fullt beroende på vilken bil du kör. Snabbladdare kommer inte att finnas tillgängliga hemma hos privatpersoner eller i vanliga garage. De är placerade på strategiska platser längs motorvägarna och återfinns idag

vid snabbmatsrestauranger eller "hubar" i direkt anslutning till tätorter. Då dessa installationer är mycket kostsamma vill installatörerna (ofta kraftbolag som Fortum och Vattenfall) finna en betalningsmodell som trots att elen är billig, gör det genomförbart att installera och driva snabbladdarna. Laddning vid snabbladdare utgör idag 5–15 procent av laddtillfällena i Sverige.

Typ 1

- Alla elbilar och laddhybrider tillverkade i Asien eller USA samt alla de första kommersiella elbilarna/laddhybriderna har ett runt ladduttag i bilen som heter Typ1. Detta uttag används vid normalladdning. För snabbladdning heter Typ1-bilarnas uttag CHAdeMO. Exempel på bilmärken som har typ-1 är Nissan, Mitsubishi, Toyota, KIA, Opel, Chevrolet, Fisker Karma samt tidigare Citroen, Renault, Peugeot, Volvo m.fl. De förstnämnda bilmärkena står för 70 procent av marknaden globalt.

Typ-2

- För mindre än ett år sedan tog Europa beslut om en egen standard för elbils-laddning. EU beslutade att Mennekes-kontakten eller typ 2-standard skulle gälla. Typ 2 är nu det som gäller för alla elbilar och laddhybrider som tillverkas inom Europa (Volvo, Audi, BMW, VW, men även Tesla som gjort en anpassning). Typ 2-bilarnas motsvarighet till CHAdeMO-uttaget för snabbladdning heter CCS och ser lite annorlunda ut. CCS uttaget är det som gäller när en typ 2-europeisk elbil/laddhybrid ska snabbladda.
- EU fattade även beslut om att införa typ 2 som standard på alla laddstolpar för normal-laddning, vilket gör att en översättnings-EVSE-kabel som är typ 2 i stolpänden och typ 1 i biländen behövs.
- Det vanliga är annars

att man har bilens typ 1 eller typ 2 i ena änden av kabeln och Schuko (vanlig väggkontakt godkänd för 16 ampere i andra änden).

Mode 1, 2 och 3

- Modes är olika generationer och kontrollnivåer för laddning.
- Mode 1 är det enklaste och första versionen av EV-charging och den förekommer i princip inte längre i Europa med är fortfarande vanlig i Kina (som att sätta i sladden till en lampa hemma).
- Mode 2 Är en EVSE-lösning (Electric Vehicle Supply Equipment) med tillagd säkerhet för värmeutveckling, jordfel och andra störningar i den ström bilen skall laddas med. Dessa EVSE-lösningar kan vara portabla (laddkablar) eller mobila (flyttbara laddboxar). För EVSE finns direktiv och standarder och för att producera EVSE produkter måste tillverkaren följa standard och garantera med DoC- (Declaration of Conformity) och CE-märkning att det är en godkänd produkt.
- I samband med att EU införde sin egen typ 2-standard så skrevs direktiven om för laddning med högre effekter. En högre grad av säkerhet/kontroll och styrning beslutades.
- Mode 3 är vad som kommer att gälla framåt när det är fråga om laddning på 16 ampere. Mode 3 ställer krav på fasta installationer med ytterligare större säkerhet och kontroll av bland annat värmeutveckling inte bara vid bilen utan också intill installationen i huset. Mode 3 gäller i första hand typ 2 men kommer inom kort att vara aktuellt även för typ 1-EV/PHEV (elbil/laddhybrid). Exempel på Mode 3-lösningar är I(Wallbox)-laddboxar och laddstolpar.

Det finns mycket att läsa på nätet. En förklaring med frågor och svar finner man på ecoast.nu och via powercircle.se

Bilen som en mobiltelefon: "De allra flesta laddar den på natten och sedan kanske en stund på jobbet."

"Att tjäna på pengar på snabbladdning kommer inte att fungera"

LADDNING Det högre priset och begränsade laddningsmöjligheter verkar vara de största farhågorna när det gäller elbilar. Charlotta Eisner på företaget Charge Amps som tillverkar elbils-laddare menar att det är en myt – som hon gärna slår håll på.

– Motorvärmarmuttag! De finns överallt i Sverige, det är inga problem att hitta dem. Vi har redan en infrastruktur att jobba med, säger Charlotte Eisner.

Charlotte Eisner.

Företaget Charge Amps har tillverkat en laddningskabel som går att använda i motorvärmarmuttag på sex ampere. Grundaren av Charge Amps, Fredrik Jonsson, köpte sin första elbil år 2012 och blev inte så imponerad av den medföljande laddningskabeln.

– Den var så onödigt klumpig, tung, och dessutom klarar bilarna av en större volym el snabbare än vad de här kablarna gav. Det går att i princip halvera laddningstiden. Så då startade han Charge Amps, berättar Charlotte Eisner.

Kabeln, som går under namnet SPARK, fungerar inte för snabbladdning, men i uttag med växelström förkortas laddningstiden med upp till hälften.

– Jag tycker att det är fel att debatten bara handlar om snabbladdning. Det allra flesta som kör elbil behöver inte använda snabbladdare speciellt ofta. Man kan tänka på bilen som en mobiltelefon, de allra flesta laddar den på natten och sedan kanske en stund på jobbet.

"Handlar om okunskap"

Charlotte Eisner menar att rykten om farhågorna med urladdade batterier sprider sig i brist på kunskap. Laddar man bara elbilen på natten är det inga problem, hon kör själv en hybridbil men behöver sällan använda förbränningsmotorn.

– Det vi behöver göra nu är att bygga vidare på nätet av laddning och verkligen sprida kunskaper om elbilar, om hur billiga de är i drift. Det Fortum och Vattenfall håller på med nu är att försöka bli de nya "oljebolagen", fast men snabbladdningsel. Det kommer inte att fungera, elbilsägare laddar sina bilar hemma.

Amanda Schulin

LADDA ELBILEN HOS ETC

Nu har vi satt upp vår första snabbladdare i Katrineholm.
Gratis laddning för dig som har en elbil.

Samtidigt erbjuder vi samma snabbladdare till dig som själv vill agera och skapa den kedja av "folkets laddare" som behövs runt landet. Vi säljer våra laddare och hjälper gärna till med råd för den organisation eller företagare som vill vara del i lösningen. Laddaren erbjuds även med betalsystem. Intresserad? Mejla egenel@etc.se

Vad blir nästa steg?

ETC kommer sätta upp fler laddare. Vi ser det som en del av vår klimatpolitiska uppgift. Har du plats för en snabbladdare (med lämplig el) och vill locka elbilarna till dig så samarbetar vi gärna. Just nu söker vi lämplig plats i Järna, Strängnäs och Kumla. Vi utgår i vårt nätbygge från Katrineholm. Vid laddaren vill vi också montera en solcellsanläggning såklart. Intresserad? Mejla egenel@etc.se

**FÖR MER INFORMATION OCH FÖRSLAG
MEJLA EGENEL@ETC.SE**

ETC

Hundar på operan s.36-37
– Bob Hund sjunger ut
om högljudd satsning

Kultur

De granskar texter
normkritiskt – vill s.34
göra folk medvetna

ARG, PERSONLIG OCH POLITISK

■ Bergsprängardottern Lo Kaoppi
om klassresan och nya filmen.
S.40-41

"Det här är på gränsen mellan det professionella, det politiska och det personliga. Först tänkte jag bara att vi skulle prata om mitt jobb, men nu tycker jag att det är bra att det privata är med – det personliga är ju politiskt", säger Lo Kauppi om dokumentären *Ta plats* – en film om Lo Kauppi. Filmen har premiär under Tempo dokumentärfilmsfestival på tisdag.

ALLT ÄR POLITIK FÖR

Ny dokumentär följer Bergsprängardottern: "När man inte tillhör

DOKUMENTÄR *Vita kränkta män-pjäsen, bandet Vagina grande, filmer, scenframträdanden och romanskriande – i dokumentären Ta plats får vi följa Lo Kauppis yrkesliv, men också det privata. Slutsatsen? Allt är politik.*

– Det är intressant att se mig själv utifrån, men jag tycker också att det är sorgligt att se att jag hela tiden kämpar för att ta plats.

Det är över tio år sedan Lo Kauppi först spelade den självbiografiska *Bergsprängardottern* som exploderade på scen och 20 år sedan hon började skriva på den. De senaste åren har hon följts av Ewa Cederstam och Jenny Bergman, någonting som resulterat i dokumentärfilmen *Ta plats – en film om Lo Kauppi*. Filmen har premiär under Tempo dokumentärfilmsfestival på tisdag, och Kauppi berättar att hon var lite nervös inför filmandet.

– Det är smickrande att någon vill göra en dokumentär om en, men när jag hade tackat ja blev jag rädd att det inte skulle hända någonting spännande under tiden de skulle filma. Men då

tänkte jag att om jag skiter i att det är mig det handlar om och bara tänker att det är en dokumentär som följer en 45-årig kvinna, hennes konst och hennes politik, då känns det inte som någonting man ser så ofta.

– Sedan fick jag självförtroende av att tänka på hur många intressanta, men framför allt ointressanta, sådana porträtt som har gjorts av män.

När hon nu tittar på filmen, som spelades in under två år, är det med lite blandade känslor.

– Det är intressant att se mig själv utifrån, men sorgligt att se att jag hela tiden kämpar för att ta plats. Så fort man inte tillhör normen måste man kämpa mer för att få utrymme, tänk vad otroligt mycket mer vi hade kunnat göra utan sådana hinder.

Klassresan viktig

Kauppis ursprungliga farhåga har dock inte slagit in, det är svårt att beskylla dokumentären för att visa ett liv där ingenting händer. Lo Kauppi repeterar sin dramatisering av Kawa Zolfagarys *Vita kränkta män*, hon står på scen under Grammisgalan, hon spelar med bandet Vagina grande. Men mest hand-

lar dokumentären egentligen om det privata – Lo Kauppi åker till släkthemmet i Tornedalen, busar med sin son, berättar om hur hon och sambon Figge Norling delar upp hemarbetet.

– Jag var inte riktigt beredd på att det skulle bli så. Jag har lämnat ut mig själv tidigare i Bergsprängardottern, men då hade jag total kontroll. Det här är på gränsen mellan det professionella, det politiska och det personliga. Först tänkte jag bara att vi skulle prata om mitt jobb, men nu tycker jag att det är bra att det privata är med – det personliga är ju politiskt.

Speciellt viktigt blir det att skildra det personliga för att Kauppi ville att hennes klassresa skulle vara en del av dokumentären.

– Det är viktigt i klassresan att Figge och jag inte har samma klassbakgrund. Jag tror att jag skulle ha haft svårare att göra den resan och gå på scenskolan om jag hade haft barn tillsammans med en

arbetarklasskille eller någon med ett missbruk. Det finns så klart andra som kan, men jag vet inte om jag skulle ha klarat det.

Just Lo Kauppis klassresa är en väldigt viktig del, både av Bergsprängardottern som exploderade, och av romanen som hon skriver på nu, som går under arbetsnamnet *Bara ett liv till*.

– Romanen berättar två parallella historier – en där allting går åt helvete för mig och jag fortsätter gå under namnet Lena, som jag använde

tidigare och en där det går som det gick och jag byter namn till Lo. Jag tänker mycket på hur det skulle ha gått om jag inte hade bytt spår, ibland drömmer jag att jag sitter på Hinsebergsanstalten.

Iliska blandat med humor

Ikväll spelar Lo Kauppi *Vita kränkta män*, som hade urpremiär 2013, på Uppsala stadsteater. Pjäsen är en dramatisering av Kawa Zolfagarys Facebooksida

Jag har lämnat ut mig själv tidigare i Bergsprängardottern, men då hade jag total kontroll.

LO KAUPPI

Född: 1970

Bor: Stockholm

Gör: Skådespelare, författare, aktivist

Aktuell: I dokumentären Ta plats – en film om Lo Kauppi och med Vita kränkta män på Uppsala stadsteater ikväll.

LO KAUPPI

normen måste man kämpa mer”

och sedermera bok med samma namn, som Kauppi fastnade för så fort hon läste den.

– Jag tyckte att den var så rolig och gav bort boken i julklapp till alla jag kände. Det var komiskt att läsa om alla de här männen som sparkar nedåt. Ungefär samtidigt var det en grupp män som kallade sig ”jämställdister” som släppte en bok om feministiska myter de fick diskutera i morgonsofforna. Det här måste vi driva med, tänkte jag.

Men det som till slut gjorde att hon kände att hon måste göra någonting åt det manliga hatet var när hon upptäckte den anonyma listan över de hundra farligaste kvinnorna i Sverige på forumet Flashback.

– På den här listan blandades lögnar om kvinnor som Maria Sveland, Mian Lodalen och Åsa Linderborg med historier om kvinnor som sitter i fängelse och är dömda för mord. Jag tyckte att det var så absurt att skriva så och blev galen av alla hoten och allt hat. Det är ett stort demokratiproblem att kvinnor som tar plats i offentligheten blir så påhoppade.

Listan gjorde att Lo Kauppi kände att hon måste göra någonting och det var då pjäsen blev till.

– Det är ren ilska blandad med hu-

mor, den är väldigt rolig att spela och få skratta åt sexismen och rasismen. Problemet är väldigt allvarligt och handlar i grunden om de ekonomiska klyftorna som har ökat och politiska val som gör att rasism och sexism ökar. Men just eftersom det är ett så allvarligt problem är det skönt att skratta åt det absurda i att någon är trettio år gammal och på fullt allvar argumenterar att han är oskuld för att alla kvinnor bara vill ligga med invandrarkillar.

Andrea Wesslén

Bob Hund-operan filmades och visas i morgon på SVT.

BOB HUNDS DÖD BLIR TV HUNDARNA HAR BLIVIT FINKULTUR

MUSIK Bob Hunds pågående konstprojekt har hittills fått dem att sälja av sina instrument, säga upp sin replokal, skriva musik till en stumfilm och sätta upp en egen opera-föreställning på Malmö opera. Bob Hund-operan sänds nu i morgon kväll på SVT.

– Det här är vår resa till mörkrets hjärta, där vi söker efter vad som finns i bandets inre, säger Thomas Öberg.

Under förra året sålde Bob Hund av alla sina instrument och sade upp sin replokal. Inför en spelning i Skövde gjorde de en efterlysning på Facebook och fick låna instrument av traktens ungdomar. I september fortsatte bandets pågående konstprojekt, då de satte upp en egen föreställning på Malmö operahus.

Bob Hund-operan filmades och visas nu i morgon på SVT.

– Hela projektet är en slags parafra till Francis Ford Coppolas klassiker *Apocalypse Now*. Det här är vår resa till mörkrets hjärta, där vi söker efter vad som finns i bandets inre, säger Thomas Öberg.

Han menar att operan som

traditionellt varit de rikas lekplats och närmast ett monument över finkulturen är en intressant och paradoxal scen för trashankarna i Bob Hund att ta sig an. Bandet ringde helt sonika upp Malmö opera och frågade om de fick låna salongerna, orkestern och kammarkören för en kväll.

– Vi driver tesen att de ädla konsterna idag är något helt annat än vad som historiskt visats upp i operasalongerna. Idag är det essentiella för människor att synas i sociala medier, brygga sin egen hantverksöl och att ta selfies framför klassiska monument som Eiffeltornet. Allt det

här blir vår måltavla i föreställningen, säger Thomas Öberg.

Vill göra publiken delaktig

Alla människor vill bli berörda på något sätt. Det är Bob Hunds utgångspunkt i allt de gör, säger Thomas Öberg, som också markerar att ambitionen aldrig varit att underhålla en passivt konsumerande publik eller förmedla någon form av sanning.

– Visst kan man sitta med armarna i kors och betrakta spektaklet, men vi vill gärna att publiken ska känna sig delaktig, att man dras in i musiken, handlingen och rörelsemönstren. Bob Hund vill inte

proklamera att ”Så här ligger det till bröder och systrar”. Vi vill ställa frågor och söka svar tillsammans med vår publik, säger han.

Den självklara förväntningen på ett rockband som kliver in i de fina salongerna, ackompanjerade av en klassisk orkester och en stor kör, är att de ska skruva upp elgitarrerna på max och rocka så att sömmarna brister. Men Bob Hund har gjort sitt yttersta för att undvika den klichén.

– Vi tog inte upp den handskan, utan försökte istället tona ned det som är Bob Hund, så långt det gick. Vi ville se vilka

BILD: ANNA BRÄNHEDE

Det pågår en pangfylla av allt det nya som sköljer över oss idag. Men under ytan skakar de nervösa händerna.

risker vi var beredda att ta och hur vi kunde förnedra oss själva, säger Thomas Öberg.

Vår tids totempåle

Han menar att de i och med sitt pågående konstprojekt gjort

Bob Hunds varumärke till en projiceringsyta, som de kastar saker mot för att se om de fastnar.

– Popkulturen är vår tids totempåle som alla speglar sig själva emot. På nittioalet när vi slog igenom var det inne att klä sig i utnötta plagg från Myrornas, det passade Bob Hund perfekt. Idag är ju trenden en annan, man ska visa att man har pengar och utmärka sig med den senaste datorn och surfplattan.

Men under ytan till den nya tidens fina fasad tror Thomas Öberg att folk egentligen är nervösa för vad som väntar härnäst.

I operaföreställningen som tv-sänds på lördag spelar Bob Hund en blandning av gamla örhängen och helt nyskrivet material.

Bob Hunds pågående konstprojekt kommer att fångas i dokumentären "Billiga lösningar till varje pris".

– Det pågår en pangfylla av allt det nya som sköljer över oss idag. Men under ytan skakar de nervösa händerna. Ingen vet vad som egentligen händer och på det sättet matchar världen och Bob Hunds uttryck bättre idag. Den här oroliga och stirriga mentaliteten speglas i vilken Bob Hund-text som helst, säger Thomas Öberg som lovar att bandet dör i slutet av föreställningen. Precis som det ska vara i en klassisk opera med andra ord.

Jörgen Lund

OSENTIMENTALT. Conny Nimmersjö gillar punkens uttryck, eftersom man inte behöver dölja sina sämre sidor. "Om ett förhållande kraschar kan man i en punklåt ge uttryck för sina mindre mina känslor. Poplåtar handlar ju i samma fall mer om tårar och saknad. Punken är härligt osentimental."

BILD: VALDEMAR ASP

"Nu kan jag göra precis som jag vill"

MUSIK Bob Hund-gitaristen Conny Nimmersjö släpper i mars sitt andra soloalbum. Skivan är punkig, uppkäftig och i det närmaste inspelad live i studion, för att ge låtarna mesta möjliga nerv och energi.

– Med Bob Hund har vi en genomgående idé om att vi aldrig ska upprepa oss. Som soloartist kan jag göra precis vad jag vill, säger Conny Nimmersjö.

Conny Nimmersjö, till vardags gitarrist i Bob Hund, släpper i början av mars sin andra soloskiva *Tänk, nyss var här så trevligt*. En skiva han själv beskriver som punkigare än föregångaren från 2007, som var något av en vuxen rockplatta.

På den första singeln från skivan *Aldrig tyst igen* målar Conny Nimmersjö upp hur han i sin ungdom kom till Stockholm, från Södertälje, och upplevde sig som osynlig.

Ingen såg honom eller lyssnade på vad han hade att säga. Revanschen kom när Bob Hund slog igenom med buller och bång, i början av nittioalet.

– Geografiskt är inte avståndet så långt mellan Stockholm och Södertälje. Men jag var definitivt en lantis i storstan, säger han.

"Vi var inte jätteunga"

Revanschen han upplevde med Bob Hund handlade inte så mycket om bandets publika

genomslag, utan mer om deras kompromisslösa inställning till vad de ville förmedla och att de fick till det.

– Vi var inte jätteunga, runt 24 år, men allt föll på plats när vi träffades. Vi satte alla bandet högst på agendan och tackade nej

till utbildningar och yrkeskarriärer. Jag tror att man måste gå in för det helhjärtat om man vill få folk att tro på det man gör. Det finns så otroligt många band som harvar på lite halvhjärtat, säger Conny Nimmersjö.

Den andra singeln från kommande album heter "Snälla, snälla svin" och är riktad mot passivt aggressiva människor som suger energi och levnadsglädje.

– Man har ju några sådana där reaktiva människor omkring sig. Människor som reagerar mot saker, istället för att vara för något. Det är så tröttsamt och kan göra mig riktigt förbannad.

I Bob Hund råder demokrati på alla nivåer, vilket Conny Nimmersjö menar kan ge en fantastisk kick, när allt flyter och alla åker åt samma håll.

– När det inte gör det kan man däremot ruttna ganska fort. Om jag presenterar en nyskriven låt för Bob Hund kan den bli ganska ordentligt omgjord, innan den är klar. När jag skriver solomaterial är det jag som bestämmer allt, det är ganska roligt som omväxling.

Jörgen Lund

Conny Nimmersjö har förutom Bob Hund spelat med Mattias Alkberg, samt medverkat på Pelle Osslers och Thåströms album. Hans första soloskiva släpptes 2007 och hette *Skönheten & odjuret*.

ETC Helg satsar på litteraturkritiken. Här publicerar vi varje fredag ett utdrag ur några av helgens recensioner.

Violencia och hennes far

Lina Hagelbäck
Brombergs

■ På det litterära fältet idag finns det möjligheter för litteraturen att ta sig alla möjliga uttryck, gräns- såväl som genreöverskridande. Det är därför svårt som författare att verkligen överraska läsaren.

Lina Hagelbäck lyckades 2013 med det omöjliga när hon gav ut debutboken *Violencia*. I den nya fristående fortsättningen, *Violencia och hennes far*, fortsätter Hagelbäck att trola med språket.

Som litet barn blir Violencia lämnad av sin tyrann till far Ersä och under hennes uppväxt gapar det sedan tomt. Detta trots att Violencia och hennes mamma under de två första åren febrilt letar efter Ersä, tills den dag då Violencias mamma går bort i en olycka. Så när Violencia 25 år senare plötsligt mottager ett brev samt ett paket dikter från en barägare i Italien som känner hennes far, blir hon minst sagt förvånad. Ersä visar sig vara både i livet, poet och författare till dikterna. Detta blir början på ett sökande efter den fadersgestalt hon aldrig haft.

Lina Hagelbäck.

BILD: BROMBERGS

HÄLSA Vad händer om en grupp långtidsarbetslösa med svåra psykiska problem får en femhundra i handen istället för medicin? Ett kontroversiellt experiment i Blekinge visar att ekonomiskt stöd kan ha lika stor verkan för att lindra psykisk ohälsa som psykofarmaka. Nu sätts försöket upp som teaterpjäs.

Psykvården är till stor del inriktad på att lindra och bota allvarliga psykiska problem med piller. Användningen av antidepressiva mediciner har ökat stort de senaste femton åren och Sveriges konsumtion ligger idag på femteplats bland världens industriländer.

I förra veckan presenterades resultaten från en forskningsstudie i Blekinge, som gläntar på dörren till ett alternativt

synsätt. Där har människor med allvarliga psykiska problem fått testa en minst sagt annorlunda medicin – pengar.

Fick göra vad de ville

Under nio månader har cirka hundra personer i en testgrupp fått femhundra kronor extra i månaden att göra precis vad de vill med, utan krav på vare sig redovisning eller motprestation. Redan efter sex månader visade experimentet positiva effekter långt över vad forskarna bakom studien förväntat sig. Bland annat hade andelen som konsumerat psykiatrisk slutenvård minskat med 30 procent jämfört med perioden innan utbetalningarna startade.

Idén till studien kommer från USA där ett liknande projekt genomfördes i början av 2000-talet. Även där kunde deltagarna efter en tid med 28 dollar extra i månaden uppvisa en rad

positiva förändringar såsom färre symptom, högre funktionsnivå, bättre självförtroende, etcetera.

Efter sex månader uppvisade gruppen med en femhundra kronor extra i månaden färre symptom, och andelen med till exempel

depression och ångest hade minskat jämfört med de som inte fått några pengar.

Resultaten pekade också på en minskning av antal vårdtillfällen inom den psykiatriska slutenvården. Antalet dagar personerna hade tillbringat inom psykiatri hade minskat med hela trettio procent, vilket var enormt överraskande. Den ekonomiska vinsten för samhället var med andra ord långt större än kostnaden. För att inte tala om den minskade belastningen för psykvården.

Just nu sätts föreställningen Experimentet upp på Teater Tribunalen i Stockholm, som till stora delar är inspirerad av forskningsstudien i Blekinge. Pjäsen handlar om olika syn på utsatta och fattiga människor, som i kölvattnet av en nedmonterad välfärd riskerar att betraktas som sjuka.

Anton Borgström

ILLUSTRATION: JENNY LINDSTRÖM

Pengar bättre än piller?

ETC HELG

• Hela materialet hittar du i ETC Helg. För att beställa en prenumeration, mejla kundtjanst@etc.se

TEMPO DOKUMENTÄR FESTIVAL

2-8 MARS 2014
TEMPOFESTIVAL.SE

STADEN

Årets chans att se de bästa dokumentärfilmerna på bio! Unika berättelser från Sverige och världen. Dessutom radio, foto, transmedia och samtal om staden.
www.tempofestival.se

FOTOGRAM

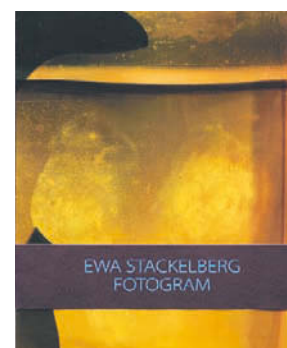
En unik bok där fotografen
Ewa Stackelberg har **skapat**
fotografiska bilder utan kamera.

Ett fängslande bildspråk statt i oupphörlig förändring.
Det liknar inget annat du har sett.

FOTO: DONALD BOSTRÖM

Ewa Stackelberg har gjort ett flertal fotoböcker,
till exempel Berättelse för levande som utsågs till
årets bästa fotobok 2001.

**BOKEN KOSTAR 475 KR OCH KAN BESTÄLLAS
DIREKT VIA VARUHUSET.ETC.SE**

”DET HANDLAR OM ATT GÖRA FOLK MEDVETNA”

Genusredaktörerna granskar texter normkritiskt

GENUS Litteratur kan förstärka stereotyper. Därför borde fler författare ha med sig ett normkritiskt tänkande när de skriver. Det menar Genusredaktörerna – som har gjort till sin uppgift att granska det andra kanske inte ser.

För ungefär ett år sedan var Elin Regn och Frida Öst klara med sina studier i förlag- och bokmarknadskunskap. De kom på att de ville starta något tillsammans, och att de ville förena sina intressen politik och litteratur. Resultatet blev Genusredaktörerna. Hit kan den som vill ha en text normkritiskt granskad vända sig. Och namnet till trots, det handlar inte bara om att granska ur ett genusperspektiv.

– Vi utgår från diskrimineringsgrunderna, och tittar alltså på hur kön, ålder, sexuell läggning, etnicitet och funktionsnedsättning skildras i texten. Sedan kommer vi med förslag på hur texten kan skrivas om. Det kan handla om ord som behöver bytas ut bara, eller om handlingen i stort, säger Elin Regn.

På så sätt kan texterna bli fria från stereotyper, menar hon. Att det är viktigt är Elin Regn övertygad om.

– Det handlar om att inkludera, och inte exkludera. Alla ska kunna relatera till innehållet. Texter reproducerar samhällsnormer i stort, och språket kan

SPRÅKETS MAKT. Elin Regn och Frida Öst menar att fler och fler har blivit medvetna om språkets makt, bland annat efter debatten om hen, men att många inte vet hur de ska göra för att få ett mer inkluderande språk. För dem finns genusredaktörerna.

BILD: PRESS

förstärka negativa stereotyper. Ska stereotyper kunna förändras behöver man vara medveten om dem, säger Elin Regn.

”Medveten om vilka som utesluts”

Än så länge är det framförallt författare av facklitteratur som har anställt Genusredaktörerna. Till exempel har de granskat en bok om teer och huskurer. En bok som tydligt riktade sig till en målgrupp – kvinnor.

– Det märktes till exempel genom att de besvär som beskrevs, som kurerna skulle hjälpa mot, var typiska kvinnoproblem som mensverk och

Vi tittar på hur kön, ålder, sexuell läggning, etnicitet och funktionsnedsättning skildras i texten.

klimakteriebesvär. Samtidigt var det också tydligt att författaren utgick från att läsaren bor i villa och har en trädgård att odla i.

Men att böcker har särskilda målgrupper är väl inte ovanligt?

– Nej, men då får man ju vara medveten om vilka man utesluter. Vill författaren själv ha hjälp med att upptäcka det, så gör vi det, och då kan texten justeras sedan för att fler ska känna att den här boken även riktar sig till mig. Jag tycker också det är viktigt att den som väljer att ha en smal målgrupp motiverar varför. För många gånger sker det nog av slentrian.

Vill upptäcka fallgropar

Även om det oftast är just kön som gestaltas stereotyp, har Elin Regn och Frida Öst också hittat andra brister. I en guide-

GENUSREDAKTÖRERNA

- Består av Elin Regn och Frida Öst, båda boende i Malmö.
- De korrekturläser, språkgranskar och erbjuder normkritisk lektörläsning, bland annat.
- Nyligen gav de också ut en bok – Om hår – en antologi där 14 skribenter skriver om sin relation till kroppshår.

bok över området Mölle i Skåne utgick författaren knappast från att läsaren kan ha någon form av funktionsnedsättning.

– Det stod till exempel hur man gör för att ta sig upp på ett berg, ”det enda du behöver är lite vilja”. Där kan vi komma in och påpeka att genom att skriva så, så utesluts en hel del personer, säger Elin Regn.

Men ofta handlar det också om mer subtila formuleringar. Som hur en karaktär beskrivs beroende på vem hen är. Genom att korrekturläsa normkritiskt hoppas Elin Regn att de upptäcker alla fallgropar, oavsett hur djupa de är. Därmed kan de sprida medvetenheten.

– Det handlar inte om att bestämma hur något ska skrivas, och verkligen inte om att censurera, utan om att göra författaren medveten om att hen skriver ur ett visst perspektiv. Sedan är det upp till författaren själv om hen vill förändra sin text efter våra förslag. Målet är att få ett mer inkluderande och rättvist språk.

Karin Annebäck

karin.anneback@etc.se
0705-56 60 13

MISSA INTE ETC HELG!

ENDAST 63 KRONOR PER MÅNAD MED AUTOGIRO. DENNA VECKA:

LEDARE: MARIA-PIA BOËTHIUS
OM FRAMGÅNGSKULTUR SOM ETT
SKICKLIGT ISCENSATT MISSBRUK.

AKTUELLT: ETT EXPERIMENT
VISAR ATT PSYKISKA PROBLEM
KAN BOTAS MED PENGAR.

REPORTAGE KINESISKT BOLAG
DRAR NY PANAMAKANAL
GENOM NICARAGUA.

PRENUMERERA NU! MEJLA [KUNDTJANST@ETC.SE](mailto:kundtjanst@etc.se)

Scarlett Johansson vill skapa ironiskt ”ultra-popband”

MUSIK Filmstjärnor som ger sig på att skriva och framföra popmusik brukar oftast misslyckas fatalt. Några talande exempel är Kevin Costner, Bruce Willis och Peter Stormare. Scarlett Johansson är undantaget som bekräftar regeln. Nu släpper hon singel med superpopgruppen The Singles.

– Jag ville att vi skulle göra ultra-pop, som ultrapop, men samtidigt lite ironiskt, säger Scarlett Johansson.

Filmstjärnan Scarlett Johansson är en av medlemmarna i det nya

från indierockbandet Haim, soloartisten Holly Miranda, låtskrivaren Julia Haltigan från New York och soulsångerskan Kendra Morris.

– Idén var att skriva superpoppig dansmusik, skriven och framförd av tjejer, säger Scarlett Johansson till amerikanska Rolling Stone magazine.

Som inspirationskällor och förebilder nämner hon The Bangles, Grimes och The Go Go's.

– Jag ville att vi skulle låta som de banden, ultrapop, men samtidigt lite ironiskt, lite på skämt, säger Scarlett Johansson.

Bandets första singel *Candy* är redan släppt. Det kommande albumet är producerat av Dave Sitek, från avsmnade TV on the Radio.

Tidigare hyllad

Till skillnad från de flesta andra skådespelare som provat sina vingar i musikbranschen har Scarlett Johanssons alster tagits emot väl av kritikerklår och publik. 2008 släppte hon skivan *Anywhere I lay my Head*, på vilken hon tolkade Tom Waits kantiga och bångstyriga rännstensvisor.

Scarlett Johanssons röst beskrevs då som mörk och ganska anonym, men valet av samarbetspartner var smart och placerade Tom Waits gamla örhängen i ett nytt modernt, elektroniskt och dansant ljudlandskap. Även då jobbade hon med producenten Dave Sitek, men också Nick Zinner från Yeah Yeah Yeahs och självaste David Bowie.

Men nu är det alltså söt och sockrig ultrapop som gäller för Scarlett Johansson och The Singles. I bandets första singel *Candy* sjunger Scarlett Johansson smäktande ”Boy I’m like a piece of sticky gum. You’re the candy of my heart”, ovanpå ett elektroniskt beat som för tankarna till Robyn, Kleerup och Lykke Li.

Jörgen Lund

popbandet The Singles. Övriga medlemmar i supergruppen är bland annat Este Haim.

Scarlett Johansson släpper singel med superpopgruppen The Singles.

DAGENS ETC DELAR UT GRÄSROTSPRISET!

Sveriges nya dagstidning vill rikta strålkastaren mot de människor i Sverige som på olika sätt kämpar för att göra världen lite bättre. Med hjälp av Dagens ETC:s läsare nominerades tio kandidater. Sedan fick läsarna välja. Nu är det dags för utdelning.

Södra Teatern, Stockholm

kl 17–21 den 4 mars

SÖDRA
TEATERN

"ALL POTENTIAL ATT
BLI KULTFÖRKLARAD"
POPMANI

"KÄRA VITA
MÄNNISKA, HÄR
ÄR EN FILM SOM
DU BORDE SE"
ETC

MZ MZ MZ MZ
"SNYGG, ENORMT
VÄLSPELAD OCH
UNDERHÅLLANDE
RAKT IGENOM"
MOVIEZINE

"SMART OCH
UNDERHÅLLANDE"
HELENA LINDBLAD, DN

EN FILM AV JUSTIN SIMIEN

DEAR WHITE PEOPLE

LIONSGATE, ROADSIDE ATTRACTIONS AND CODE RED PRESENT IN ASSOCIATION WITH HOMEGROWN PICTURES A DULY NOTED, INC. PRODUCTION A JUSTIN SIMIEN FILM "DEAR WHITE PEOPLE" STARRING TYLER JAMES WILLIAMS, TESSA THOMPSON, KYLE GALLNER, TEYONAH PARRIS, BRANDON BELL, MALCOLM BARRETT AND DENNIS HAYSBERT CASTING BY KIM COLEMAN COMPOSER KATHRYN BOSTIC EDITOR PHILLIP J. BARTELL PRODUCTION DESIGNER BRUTON JONES DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY TOPHER OSBORN EXECUTIVE PRODUCER STEPHANIE ALLAIN PRODUCER LEONID LEBEDEV PRODUCED BY ANGEL LOPEZ, ANN LE, LENA WAITHE PRODUCED BY JULIA LEBEDEV PRODUCED BY EFFIE T. BROWN WRITTEN, PRODUCED AND DIRECTED BY JUSTIN SIMIEN

LIONSGATE
[NYSE: LGF]

f / DEARWHITEPEOPLE
DEARWHITEPEOPLEMOVIE.COM
#DEARWHITEPEOPLE

På bio och SF-Anytime från 27 februari

OVIKTIGT VETANDE

I Ishockey-VM 1993 i Tyskland tog det norrmännen fyra matcher att göra mål.

- Tyskland–Norge 6–0
- Tjeckien–Norge 2–0
- Finland–Norge 2–0
- USA–Norge 3–1

Cuba Colan är Sveriges första riktiga colaläsk. Den introducerades i maj 1953 vid den tidpunkt då koffeinhaltiga drycker fick börja säljas i Sverige. Namnvalet var en effekt av den tidens politiska klimat och en retfull kontrast till Coca Cola, som började säljas i Sverige tre månader efter Cuba Cola.

BILD: AGATEFILM/CC-BY-SA3.0

BILD: MAX GUSTAFSON

WWW.MAXGUSTAFSON.SE

Har vi missat några oviktiga saker?
Hör gärna av dig med tips till dagens@etc.se

ANNONS FRÅN VARUHUSET.ETC.SE

FÖRRA VECKANS KRYSS – LÖSNING OCH VINNARE
Lösningen till korsordet från Varuhuset.etc.se
förra numret: UTSIKTSLÖST FORDON
och BONDEORGANISATION

1. Lemart Orstadius, Göteborg 2. Gunilla Zomborsecwies, Skara 3. Pella Bomark, Uppsala

U	L	A	N	H	A	L	L	E	R	A	N	S	T
P	A	T	A	S	K	A	L	V	U	D	I	S	
T	A	B	L	E	T	T	A	S	K	O	U	N	
T	U	P	E	G	A	L	L	E	R	A	N	S	
U	R	F	O	L	K	S	U	A	T	T	I	Ä	
A	G	F	L	U	N	S	A	N	F	A	D	D	
T	E	A	S	P	A	T	T	J	I	G	S	O	
W	E	L	L	S	T	R	N	P	A	R	D	O	
K	L	A	G	S	T	R	O	F	O	B	I	M	
A	G	R	A	G	A	L	A	P	S	U	L	A	
Ö	K	G	U	I	D	E	F	Y	S	I	K	A	
Ä	R	T	A	S	P	E	R	M	I	E	L	B	
S	G	A	P	S	E	K	R	E	T	Ä	R	B	
I	N	V	A	G	A	R	M	T	T	F	O	R	
I	E	T	R	E	B	O	S	T	A	D	S	K	
K	B	T	F	Ä	R	T	A	R	M	U	R	A	
B	O	N	D	E	O	R	G	A	N	I	S	A	
I	N	B	O	G	E	R	A	D	E	R	A	N	
A	N	T	O	N	I	O	N	I	O	N	I	O	
T	A	C	K	A	D	E	R	F	O	R	S	K	
A	T	T	E	N	A	N	S	K	A	N	S	K	
A	T	T	E	N	A	N	S	K	A	N	S	K	

SUDOKU

Lätt

8	4				5		1	7
		3		8		9		4
	2	9	1					
					6			9
	5			7			2	
4			8					
					1	6	7	
3		4		5		1		
1	6		3				8	5

Lätt

7	6	3			8			
	4	9			1		8	
1			3	2				
				8	2		5	9
				3				
8	5		1	4				
				6	7			2
	3			4			7	1
			2				9	4

KLART JAG VILL PRENUMERERA!

DAGENS ETC ÄR DEN NYA DAGSTIDNINGEN I SVERIGE.

☒ JA, JAG VILL PRENUMERERA PÅ DAGSTIDNINGEN ETC!

☐ Jag väljer autogiro för 224 kr/mån

☐ Jag väljer faktura

☐ Helår för 2 688 kr

☐ Halvår för 1 344 kr

NAMN

ADRESS

POSTADRESS

TELEFON

ETC BETALAR PORTOT

ETC

Svarspost
110 216 400
110 04 Stockholm

Lösning Lätt

9	8	6	5	1	7	8	4	3
8	1	4	3	6	7	2	5	9
7	5	3	2	9	8	1	6	4
5	9	7	6	7	1	4	3	8
1	4	8	9	5	3	7	2	6
6	5	7	2	8	4	9	1	3
7	6	9	7	2	5	8	1	4
5	8	4	1	7	9	6	4	3
4	2	1	8	5	6	3	9	7

Lösning Lätt

FRIDAS RESOR av Frida Ulvegren

MORGONEN DÄR PÅ BLIR JAG HÄMTAD MED TAXI OCH KÖRD TILL SALONGEN. VI SITTE R DÄR I MINST EN TIMME.

NÄR NAGLARNÄ ÄR FÄRDIGA ÄR DET DAGS FÖR TAXI IGEN. JAG BEHÖVER INTE TÄNKA PÅ NÄGOT.

JAG ÄR SOM ETT KOLLI SOM BARÄ SKICKAS RUNT MELLAN OLIKA MÄNNISKOR OCH PLATSER.

DET ÄR OTROLIGT SKÖNT.

KOMMENTARER FRÄN FACEBOOK

För rasistisk för M – nu välkomnas han i KD

■ Kommunpolitikern Olle Engström i Borås petades från Moderaterna efter en rasistisk debattartikel. Nu välkomnas han i KD – och hyllar trenden i sitt nya parti.

För rasistisk för M – nu välkomnas han i KD

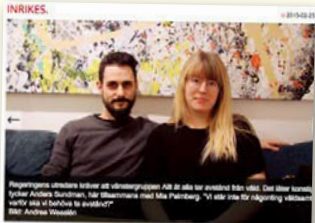
Moderatpolitikern Olle Engström i Borås petades från Moderaterna efter en rasistisk debattartikel. Nu välkomnas han i KD – och hyllar trenden i sitt nya parti.

Per Thorstad
KD säger säger sig bygga på ett kristet budskap. Ja ja. Man kan bli ateist för mindre.

Kerstin Eknert
Usch! KD spårar ur! Eller har de varit så här hemska hela tiden, fast tystare?

Aktivistgrupp hängs ut som våldsbejakande

■ Mona Sahlin leder regeringens arbete mot våldsbejakande radikaliserings och har tagit fram en webbplats som riktar sig till ungdomar. Där pekas vänsterförbundet Allt åt alla ut som våldsamma extremister ihop med Anders Behring Breivik och Islamiska staten.

Aktivistgrupp hängs ut som våldsbejakande

Anna-Karin Genberg
Sveriges regering borde ha en given plats på listan. Kan man tänka sig något mer våldsbejakande än att exportera vapen till våldsbejakande diktaturer?

Andreas Barth
Lite som när Greenpeace blev åtalade för terroristbrott i Danmark för att i sin anda av civil olydnad och icke-våld ha rullat ut anti-GMO-banners på en myndighetsbyggnad.

Adam Blomgren
Varför är inte SD med på listan? Dom har väl visat gång på gång att dom står för en våldsbejakande radikaliserings?

GÖR SOM ÖVER 47 000 ANDRA OCH GILLA DAGENS ETC PÄ FACEBOOK
[FACEBOOK.SE/ETCTIDNINGARNA](https://www.facebook.com/ETCTIDNINGARNA)

FELIX & FANTOMEN av Jan Lööf

DIN KOMPIS VAR PÄ VÄG ÄTT DRUNKNA MEN VI RÄDDADE HONOM.

VÄLKOMMEN OMBORD PÄ "NAUTILUS". MITT NAMN ÄR NEMO. NI KÄNSKE HAR HÖRT TALAS ÖM MIG FÖRUT.

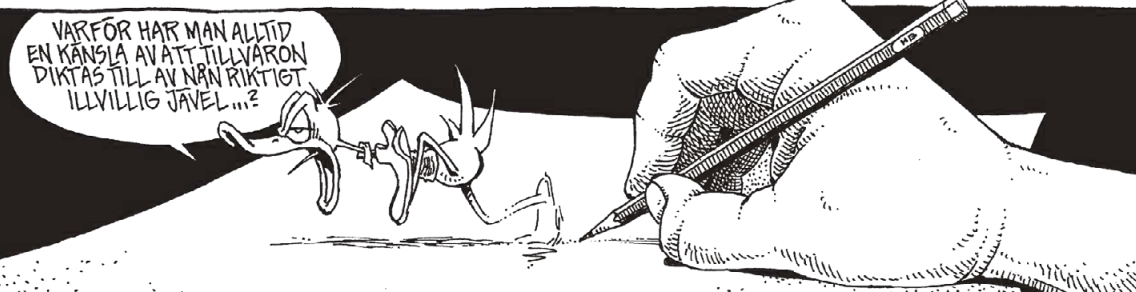

DET VAR MYCKET DUMT ÄTT DYKA MED EN DÄLIG UTRUSTNING. DET ÄR TOLVTUSEN METER TILL BOTTEN.

ARNE ANKA av Charlie Christensen

VARFÖR HAR MAN ALLTID EN KÄNSLA ÄV ÄTT TILLVARON DIKTÄS TILL ÄV NÄN RIKTIGT ILLVILLIG JÄVEL...?

TV & RADIO

FREDAG 27 FEBRUARI

SVT1

- 06.00 Rapport
- 06.05 Gomorron Sverige sammandrag
- 06.25 Gomorron Sverige
- 10.00 Vid lägerelden
- 10.30 Genialt eller galet
- 10.50 Alpint: Världscupen
- 12.10 Gift vid första ögonkastet
- 12.55 Anslagstavlan
- 13.00 VM i Falun
Direktsändning från skid-VM i Falun, herrar stafett 4 x 10 km. Kommentatorer: Jacob Hård och Anders Blomquist.
- 16.00 Gomorron Sverige sammandrag
- 16.20 Columbo
- 17.30 Sverige idag
- 17.55 Sportnytt
- 18.00 Rapport
- 18.10 Regionala nyheter
- 18.15 Go'kväll
- 19.00 Kulturnyheter
- 19.15 Regionala nyheter
- 19.30 Rapport
- 20.00 Stjärnor hos Babben
Babben Larsson tar våra svenska stjärnor på pulsen och kollar vad de minns av sitt liv och karriär. Minnesvärda rubriker, bortglömda bilder, pinsamma klipp - allt ska fram ur garderoben och dessutom kryddas med hemliga gäster och musikframträdanden. Dessutom bjuder Babbens reporter Kristoffer Hindhammar på inslag från barndomen. I premiärprogrammet träffar vi Robert Gustafsson.
- 21.00 Skavlan
- 22.00 Shetland
- 23.00 Rapport
- 23.05 Rome
- 00.00 Arne Dahl: En midsommarnattsdröm
- 01.00 Familjer på äventyr
- 02.00 Debatt
- 02.45 Sverige!
- 03.15 Girl

SVT2

- 08.00 Den som får finnas
- 09.00 SVT Forum
Europaperspektiv - välfärdsgapet i Europa. Elva ledande svenska forskare diskuterar de ökande ekonomiska klyftorna och sociala skillnaderna mellan EU-länderna efter den ekonomiska krisen och hur den sociala sammanhållningen kan säkras.
- 16.00 Rapport
- 16.05 SVT Forum
- 16.20 Historiska personligheter
- 16.45 Hockeykväll
- 17.20 Nyhetstecken
- 17.30 Oddasat
- 17.45 Uutiset
- 18.00 Världens fakta: Det stora kriget
- 19.00 Vem vet mest?
- 19.30 Kärlek och svek
- 20.00 VM-magasin Falun
- 21.00 Aktuellt
- 21.18 Kulturnyheter
- 21.23 Väder
- 21.25 Regionala nyheter
- 21.30 Sportnytt
- 21.45 Hannah och hennes systrar
Under ett år får vi följa Hannah och systrarna i deras kärleksbekymmer - Hannahs man blir kär i hennes syster Lee. Medan hennes hypokondriske ex-man tar upp sin relation med hennes andra syster Holly.
- 23.30 Afrikas okända kungadömen
- 00.30 24 Vision
- 01.00 Rapport
- 01.05 Nyhetstecken
- 01.15 24 Vision
- 02.00 Rapport
- 02.05 Sverige idag
- 02.30 Sportnytt
- 02.45 24 Vision
- 03.00 Rapport
- 03.05 Gudstjänst
- 03.50 24 Vision

TV3

- 06.00 Top model
 - 06.55 Nanny
 - 07.25 Alla älskar Raymond
 - 07.55 Jims värld
 - 08.20 How I met your mother
 - 08.45 How I met your mother
 - 09.10 The real housewives of Orange County
 - 10.05 Vanderpump rules
 - 11.00 The mentalist
 - 12.00 The Taste US
 - 13.00 Lyxfällan
 - 14.00 Sex and the city
 - 14.30 Sex and the city
 - 15.00 Top model
 - 16.00 Vanderpump rules
 - 17.00 Djurakuten
 - 17.30 Djurakuten
 - 18.00 Lyxfällan
 - 19.00 Euros of Hollywood
 - 20.00 State of affairs
 - 21.00 Trolljägarna
-
- BILD: NBC
- 22.00 Your highness
Prins Thadeous blir konstant överskuggad av sin bror, prins Fabious. När Fabious blivande brud Belladonna blir kidnappad av en ond trollkarl ger sig de båda prinsarna ut på ett äventyr för att rädda henne.
 - 00.10 The last house on the left
 - 02.15 The mentalist
 - 03.10 How I met your mother
 - 03.30 How I met your mother

TV4

- 05.50 Nyhetsmorgon
- 10.00 Malou efter tio
- 11.35 Hem till gården
- 12.10 Hem till gården
- 12.45 Coronation street
- 13.20 Coronation street
- 13.50 Trinny och Susannah stylar om Norge
- 14.45 Jamie Oliver: Middag på 30 minuter
- 15.15 Från ett hus till ett hem
- 15.50 Husjägarna
- 16.55 Äntligen hemma
- 17.50 V75-klubben
Svenskt travmagasin.
- 17.55 Vardagspuls
- 18.50 Keno
- 19.00 Nyheterna
- 19.20 Vädret
- 19.30 Postkodmiljonären
En person har chans att vinna en miljon kronor genom att svara rätt på femton frågor.
- 20.00 Let's dance
Här kastar sig kända svenskar ut på dansgolvet tillsammans med några av landets bästa tävlingsdansare. Det gäller att imponera på den kritiska juryn med sin dans.
- 22.00 Nyheterna och sport
- 22.15 Vädret
- 22.25 Den gröna milen
Paul Edgecomb är vaktchef vid en avdelning för dödsdömda på delstatsfängelset i Cold Mountain under 30-talet. En dag anländer en ny fånge till avdelningen, en välvuxen svart man vid namn John Coffey, anklagad och dömd för att brutalt ha mördat två vita småflickor.
- 02.15 The good guy
Ambitiösa unga Manhattanbon Beth vill ha allt: ett bra jobb, goda vänner, och en bra kille att dela äventyren i staden med. Beth faller för Tommy som är framgångsrik på Wall Street. När allt verkar falla på plats uppstår komplikationer i form av Tommys kollega Daniel.
- 04.15 Bloopers

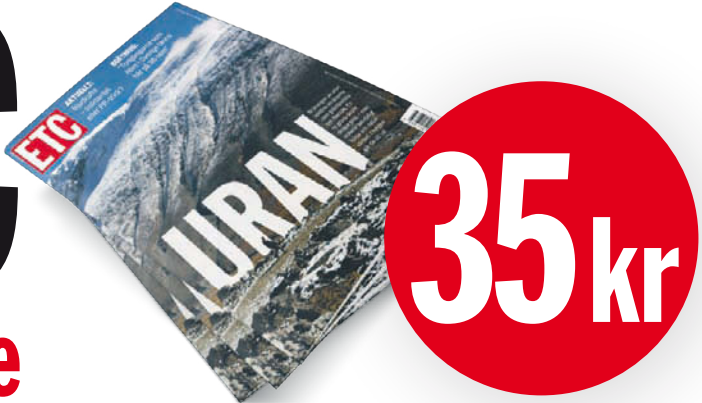
KANAL 5

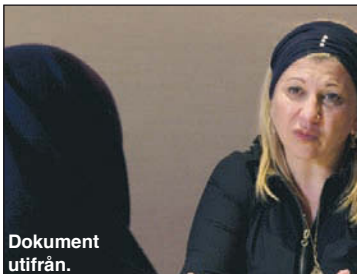
- 06.00 America's funniest home videos
 - 06.25 Desperate housewives
 - 07.15 Livet på BB
 - 08.10 The little couple
 - 08.40 The little couple
 - 09.10 Private practice
 - 10.00 Grey's anatomy
 - 11.00 Desperate housewives
 - 12.00 Ellen DeGeneres show
 - 12.55 The secret millionaire USA
 - 13.55 The little couple
 - 14.25 The little couple
 - 15.00 Vänner
 - 15.30 Vänner
 - 16.00 Private practice
 - 17.00 Ullared
 - 18.00 Ninja warrior Sverige
 - 19.00 Ninja warrior Sverige
 - 20.00 America's funniest home videos
 - 20.30 America's funniest home videos
 - 21.00 The Big bang theory
 - 21.30 The Big bang theory
-
- BILD: ABC
- 22.00 Helens små underverk
Helen Harris jobbar på en av Mannhattans hetaste modellagenter och tillbringar nätterna på de senaste klubbarna. Ett telefonsamtal förändrar hela hennes liv då hon plötsligt skall ansvara för sina systerbarn 15, 10 och 5 år gamla.
 - 00.20 Resurrection
 - 01.20 Air Force One

PROVA ETC

LÖSNUMMER

varuhuset.etc.se

TV6

06.00	Just shoot me
06.25	Stargate SG-1
07.10	Enlisted
07.35	Enlisted
08.00	Våra värsta år
08.30	Våra värsta år
09.00	The exes
09.30	The exes
10.00	Community
10.30	Simpsons
11.00	Simpsons
11.30	Stargate SG-1
12.30	Continuum
13.30	Seinfeld
14.00	Seinfeld
14.30	Simpsons
15.00	Simpsons
15.30	Family guy
16.00	Family guy
16.30	Men at work
17.00	Men at work
17.30	Cops
18.00	Cops
18.30	Cops
19.00	Family guy
19.30	Family guy
20.00	Simpsons
20.30	Simpsons
21.00	The strain
22.00	Alien återuppstår
00.10	NCIS: Los Angeles
01.10	Seinfeld
01.40	Seinfeld
02.10	Men at work
02.35	Men at work
03.00	American dad
03.25	Simpsons
03.50	Simpsons
04.15	Våra värsta år
04.40	Våra värsta år

KUNSKAPSKANALEN

09.00	En bok, en författare
09.20	Franska kusten från ovan
09.30	Vår samiska kamp
10.00	Logikens lockelse
11.00	Grönlands osynliga miljöhö
12.00	Övervikten i USA
13.10	Anthony Bourdain på okända platser
14.00	Världen
15.00	En datters kamp för demokrati
16.00	UR Samtiden 16.00–17.20: <i>Promisedagen</i> 2014. (16.00: <i>Kunskapsöverföring inom organisationer</i> . 16.55: <i>Företagsekonomi i skolan</i> .) 17.20: <i>Att växa upp med döden</i> . 17.35: <i>Max Tegmark – Vårt matematiska universum</i> .
19.00	En bok, en författare
19.20	UR Samtiden - Minnesmästarens mindshow
19.40	Antikmagasinet
20.10	Framtidens städer
21.00	Djurvärldens superkrafter
21.55	Nytt liv i sikte
22.40	Dokument utifrån: Den onda cirkeln <i>Ungdomar från hela Europa radikaliseras i det tysta, utan att deras föräldrar eller skolan märker något. När de reser till Syrien är det redan för sent. I kvällens film berättas om vanliga franska tonåringar, pojkar och flickor, som lämnat sina familjer för att bli martyrer i det heliga kriget</i>
23.35	Logikens lockelse
00.35	En bok, en författare

TV4 FAKTA

07.00	Fåfänga till förbannelse
08.00	Ambulansförarna på Nya Zeeland
08.30	Ambulansförarna på Nya Zeeland
09.00	MC-patrullen räddar liv
10.00	Det kungliga lasarettet
11.00	Hospitalet
11.30	Hospitalet
14.00	Bondi beach
14.30	Bondi beach
15.00	Uppdrag: Missbruk
16.00	MC-patrullen räddar liv
17.00	Brottsplats USA
17.30	Brottsplats USA
18.00	Mord ur varje vinkel
19.00	Våldsbrott av kärlekspar
20.00	Highway cops
20.30	Highway cops
21.00	Razzia
21.30	Razzia
22.00	MC-patrullen räddar liv
23.00	48 avgörande timmar
00.00	Kvinnor som mördar
01.00	Grym attraktion
02.00	Brottsplats USA
02.30	Brottsplats USA
03.00	Bubber granskar Danmark
03.30	Bubber granskar Danmark
04.00	Livsfarlig manipulation

Christine Marie har förförts av en självutnämnd profet som påstår att Gud har valt honom till att översätta heliga skrifter. Sedan har han övertygat henne att överge sina barn och prostituera sig om hon vill komma till himlen.

DISCOVERY

06.00	Så funkår det!
06.25	Treehouse masters
07.20	Mythbusters
08.15	Så funkår det
08.40	Så funkår det
09.05	Street outlaws
10.00	Fast and Loud
11.00	Mythbusters
12.00	Alaska: The last frontier
13.00	Gold Rush - Sydamerika
14.00	Treehouse masters
15.00	Dödlig fångst <i>Den yngre generationen sätts på prov när båtarna går in i slutspurten av en jobbig säsong. Men återvänder alla säkert i hamn under en så hård press?</i>
16.00	Alaska: The last frontier
17.00	Mythbusters
18.00	Mythbusters
19.00	Mythbusters
20.00	Running wild with Bear Grylls
21.00	River monsters <i>Följ med Jeremy Wades äventyr som tar oss runt jordens alla vattendrag i jakt på människoåtande varelser som lurar under ytan.</i>
22.00	Stephen Hawking Universum
23.00	Fast and Loud
00.00	Classic car rescue
01.00	River monsters
02.00	Stephen Hawking Universum
03.00	Extrem överlevnad
03.55	American chopper: Senior vs junior

RADIO

P1 05.59 P1-morgon 06.00 Morgoneko 06.30 Ekonyheter 06.32 Ekonomieko 06.34 Nyheter från Vetenskapsradion 06.50 Tankar för dagen 06.55 Landväder 07.00 Morgoneko 07.18 P1-morgon 07.30 Ekonyheter 07.32 Ekonomieko 07.36 Nyheter från Vetenskapsradion 07.39 P1-morgon 07.46 Kulturnytt 07.55 Land- och sjöväder 07.59 P1-morgon 08.00 Morgoneko 08.15 P1-morgon 08.30 Ekonyheter 08.32 Ekonomieko 08.36 Nyheter från Vetenskapsradion 08.41 P1-morgon 08.54 Kulturnytt 08.59 P1-morgon 09.00 Morgoneko 09.14 P1-morgon 09.30 Ring P1! 10.00 Ekonyheter 10.03 Stil 11.00 Ekonyheter 11.03 Skolministeriet 11.33 Ekonyheter 11.35 Radionovellen 12.00 Tolvslaget 12.00 Dagens dikt 12.05 Ekonyheter 12.07 Meddelandetid 12.10 Vetandets värld 12.30 Luncheko 12.55 Land- och sjöväder 13.00 Ekonyheter 13.05 Kulturnytt 13.20 OBS 13.35 Vetenskapsradiens veckomagasin 14.00 Ekonyheter 14.03 Kino möter Filosofiska rummet: Om film och filosofi 14.50 Kulturnytt 15.00 Ekonyheter 15.03 Radiosporten 15.04 Spanarna 15.45 Dagens Eko 15.55 Sjöväder 16.00 Studio Ett 16.45 Dagens Eko kvart i 17.00 Studio Ett 17.45 Dagens Eko 18.00 Ekonomieko 18.07 Kulturnytt 18.15 Lantzkampen 19.00 Ekonyheter 19.45 Radioteatern: Yarden 21.00 Ekonyheter 21.03 Skolministeriet 21.35 Kulturnytt 21.45 Tankar för dagen 21.50 Land- och sjöväder 22.00 Ekonyheter 22.10 Radiosporten 22.12 Studio Ett 22.55 Dagens dikt 23.00 Ekonyheter 23.07 Studio ett 23.50 Kulturnytt

P2 06.40 Nyheter 06.50 Klassisk morgon 07.30 Klassisk morgon 08.00 Ekonyheter 08.02 Klassisk morgon 08.54 Kulturnytt 09.00 Ekonyheter 09.02 Klassisk morgon 10.00 Ekonyheter 10.03 Klassisk förmiddag 12.44 Mozartalmanackan 13.00 SR på somaliska 13.30 SR på romani 14.00 SR på kurdiska 14.30 SR på arabiska 15.00 SR på engelska 15.30 Såpmi 16.00 Sisu-utiset 16.10 Studio Sisu 16.50 Roketti 17.00 Rendezvous 18.07 Kulturnytt 18.15 Rendezvous 19.00 Ekonyheter 19.03 P2 Live 22.00 Musik mot midnatt

P3 07.30 P3 Nyheter 07.32 Morgonpasset 08.00 P3 Nyheter 08.04 Morgonpasset 08.30 P3 Nyheter 08.32 Morgonpasset 09.00 P3 Nyheter 09.03 Morgonpasset 10.00 P3 Nyheter 10.02 P3 med Farah Erichsén 11.00 P3 Nyheter 11.02 Knyckare i P3 12.00 P3 Nyheter 12.03 Musikguiden 13.00 P3 Nyheter 13.01 Korrapporten 14.00 P3 Nyheter 14.02 PP3 med Linnea Wikblad 15.00 P3 Nyheter 15.02 PP3 med Linnea Wikblad 16.00 P3 Nyheter 16.06 Nisses fredag 17.00 P3 Nyheter 17.06 Nisses fredag 17.59 Radiosporten 18.00 P3 Nyheter 18.03 Musikguiden 19.00 Ekonyheter 19.03 Musikguiden 20.00 Ekonyheter 20.03 Radiosporten 20.06 Musikguiden 21.00 Ekonyheter 21.03 Musikguiden 22.00 Ekonyheter 22.03 Musikguiden 23.00 Ekonyheter 23.07 P3 Musik

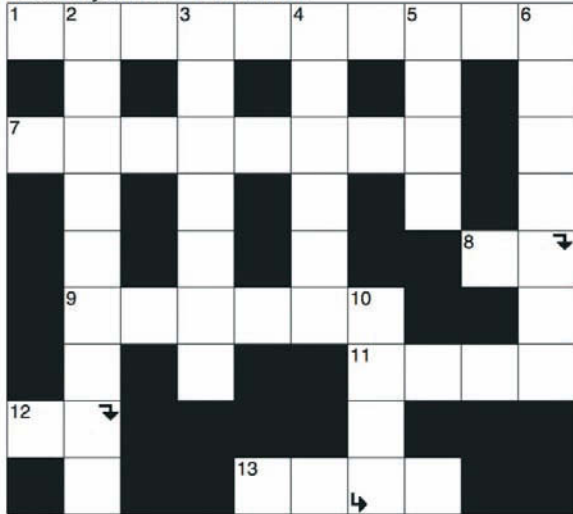
Let's dance

TV4 kl 20.00

■ Så var det dags för ett nytt gäng kändisar att kliva långt utanför sin expertis och kasta sig ut på dansgolvet i paljetter och volanger. När den tionde säsongen av Let's dance drar igång får vi se bland andra tennisstjärnan Jonas Björkman, nyhetsankaren Jenny Strömstedt, schlagderrottningen Nanne Grönvall och skidkungen Ingemar Stenmark ta på sig dansskorna.

Melodikrysset v.9 - 28 februari

Melodikrysset lördag kl. 10.03 i P4. Lösningen ska vara inne senast onsdag i nästa vecka

Adress: Melodikrysset, Sveriges Radio P4, 109 12 Stockholm

Namn:

Address

Postadress:

UNITED STAGE ARTIST PRESENTERAR

MIKAEL WIEHE EBBA FORSBERG PLURA

AMERICAN SONGBOOK PÅ SVENSKA

MUSIK AV COHEN ★ DYLAN ★ WAITS ★ M.FL

4/3 VÄSTERÅS ★ KONSERTHUSET
5/3 BOLLNÄS ★ KULTURHUSET
6/3 FALUN ★ STADSTEATERN
7/3 LULEÅ ★ KULTURENS HUS
10/3 NÖTTERÖY ★ NÖTTERÖY KULTURHUS
11/3 OSLO ★ OSLO KONSERTHUS
12/3 JESSHEIM ★ ULLENSAKER KULTURHUS
13/3 HALDEN ★ BRYGGA KULTURSAL
14/3 BERGEN ★ OLE BULL SCENE
19/3 JÖNKÖPING ★ KULTURHUSET SPIRA
20/3 NORRKÖPING ★ FLYGELN
21/3 VARA ★ KONSERTHUSET
22/3 BORÅS ★ FOLKAN
24/3 UPPSALA ★ KONSERT & KONGRESS

26/3 LINKÖPING ★ KONSERT & KONGRESS
27/3 KARLSTAD ★ CCC
28/3 GÖTEBORG ★ KONSERTHUSET
29/3 GÄVLE ★ KONSERTHUSET
16/4 KALMAR ★ KALMARSALEN
17/4 HELSINGBORG ★ KONSERTHUSET
18/4 VÄXJÖ ★ KONSERTHUSET
19/4 MALMÖ ★ KONSERTHUSET
22/4 KARLSKRONA ★ KONSERTHUSET
23/4 HALMSTAD ★ HALMSTAD TEATER
24/4 SKÖVDE ★ STADSTEATERN
25/4 ÖREBRO ★ HJALMAR BERGMAN TEATERN
28/4 STOCKHOLM ★ CIRKUS

BILJETTER: WWW.UNITEDSTAGE.SE